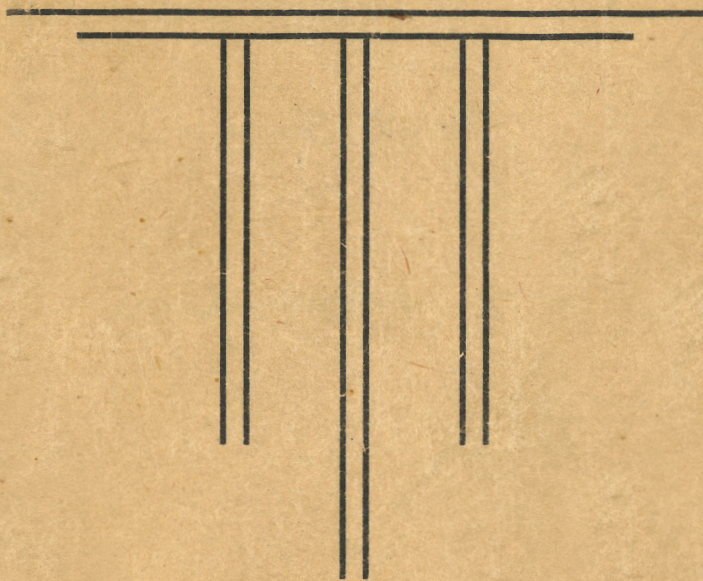


Rudolfa Blaumana

Agunī

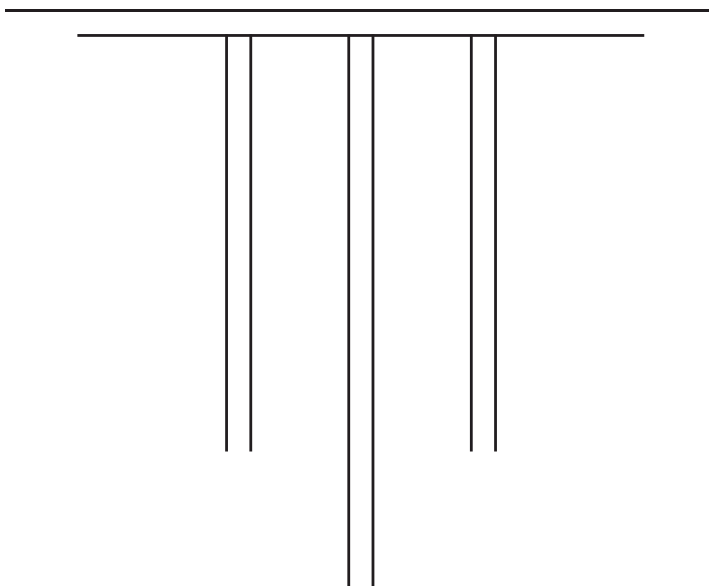
Skatu luga peezos zehleenos



Rūdolfā Blaumaņa

Ugunī

Skatu luga piecos cēlienos



Titullapā izmantots Rūdolfā Blaumaņa lugas "Ugunī" izdevuma vāks.

Izdevējs: Valtera un Rapas akciju sabiedrība, 1923. gads, Rīga.

Avots: Nacionālā teātra bibliotēka

I CĒLIENS

Ķēķis barona Mövensterna pilī. Priekšā pa labai rokai klāts galds ar kafejas tasēm, baltu kafejas kannu, maizi un sviestu. Pie kannas pieslieta avīze banderolē. Pa kreisai galdiņš ar dažām pilnām zaftes burkā un pergamentpapīru. Gar sienām dažādi trauki. Mazs kubuls ar tīru ūdeni. Uz pavarda kapara kastrolis un kapara kafejas kannu. Pie plītes zemē pāris pagaļu malkas. Kaktā kūlis skalū. Ārā durvis pa kreisai. Pa vidus durvīm iet madamas istabā. Uz durvīm pa labai jāpakāpjas pa diviem kāpšiem. Tās noved barona istabās. Durvju tuvumā mazs plauktiņš, uz kura vairāk avīžu un vēstuļu. Visur lielākā spodrība.

— PIRMAIS SKATS

Pavārs. Madama.

Pavārs, pusmūža vīrs, brangs un sārts, baltā blūzē un cepurē, sēd pie galda, dzer kafeju un tura zīmīti rokā. Madama, spīrta sirmgalve. Vecmodīgi un spilgti tīri gērbusēs. Galvā balta muselīna aubīte ar divām platām muselīna bantēm, kuras nokaras pār muguru. Griež papīru un aizsien burkas.

Pavārs (*lasīdams*). "Buljons à la jardinière, lasis ar vēža mērci, cālis ar salātiem, zemeņu sasaldējums..." Madam, mūsu pusdienas kārtība apstiprināta.

Madama. Jā, bet šoreiz ar to piezīmi, lai neaizmirstot, ka mežos vēl ēdami putni dzīvojo.

Pavārs. Tiem es diemžēl ar dunci pie kakla nevaru piekļūt.

Madama. Lai paziņojot mežsargiem.

Pavārs. Ir jau izdarīts. Bet tiem arī laikam neveicas, neviens nenāk. Ja baronam tāda kāre pēc meža putniem – kas ir, parakstīsim pāra teteru no Rīgas. (*Paņem avīzi, nomauc bandroli un nosviež to pavarda priekšā zemē.*) Paskatīsimies cenu rādītājā.

Madama. Jūs man esiet labs ar savu parakstīšanu un cenu rādītāju! Tas jau būtu kauns priekš visas Alaines. Baronam Mövensternam septiņi mežsargi - -

Pavārs. Kur visi septiņi šaun ar svinu un netrāpa. Ļaujiet man šaut ar sudrabu, redzēsāt, kā laimēsies.

Madama. No jums iznāktu labs svētdienas mednieks! Liekat nu tās tirgus ziņas mierā un palasāt labāk, kas stāv jaunākās telegramās.

Pavārs (*ir pārlaidis acis pār avīzi. Iesaukdamies*). Ūjā!

Madama. Nu, nu?

Pavārs. Vai gribat to visjaunāko dzirdēt? Klausāties, klausāties: "Kristīne Avotiņ, Edgars Bērzkoks – saderinājušies."

Madama. Es nesaprotu. Tā tur avīzē stāv?

Pavārs. Melns uz balta. Pats pirmais sludinājums.

Madama. Tas nevar būt! Parādiet! (*Pieceļas un tuvojas pavāram, kas arī atstājis savu sēdekli un iedod madamai avīzi.*)

Pavārs. Te.

Madama. Par visu tiesu! (*atdod viņam avīzi atpakaļ. Vešeriene ienāk no āras.*) Tas tik ir pārsteigums.

— OTRAIS SKATS

Vešeriene. Pavārs. Madama.

Vešeriene (*nedroša, pabailīga sieva, kas daudz cietuse*). Par ko tad Horsta madama tā brīnās? Vai Kristīne iekšā?

Pavārs. Daudz laimes, vešerien! (*uz avīzi rādīdams.*) Jā, viņa te ir iekšā.

Vešeriene. Kur – te? (*ar mājienu pret barona istabu.*) Es prasu: vai viņa uzkopj istabas.

Pavārs. Viņa tur iegāja. Bet par laimes vēlējumu nepateiksaties?

Vešeriene. Par kādu laimes vēlējumu? Kas tad man par laimi?

Pavārs. Nu, jūsu meita precēsies. Dabūsat dēlu.

Vešeriene. To ziņu jūs laikam vakar vakarā no Maskavas kroga pārneseši mājā.

Pavārs. Ko nu vairs liedzaties par lietām, kas jau avīzēs lasāmas. Še paskatiet pate: Kristīne un Edgars saderinājušies.

Vešeriene (*spēji*). Meli!

Madama. Tā tur stāv gan.

Vešeriene (*atslīgdama kādā krēslā*). Vai Dieviņ!... Kas tad tādas blēņas izdomājis? Kas tur tā ierakstījis?

Pavārs. Par ko tad tās lai blēņas?

Vešeriene. Vai Dieviņ, vai Dieviņ... vai, vai! (*Iziet ātri laukā.*)

— TREŠAIS SKATS

Pavārs. Madama.

Pavārs. Tur būs labs jandāliņš... Lūdzu, madam, vēl vienu tasi. Jāiedzer viena melna. Es vakar par tiesu biju "Maskavā" un uzkāpu uz tādu mazu žvinguli kalnā.

Madama (*no kapara kannas ieliedama*). Es jau zinu. (*Laipni norādama.*) Kaunaties ar, pavār! Jūs vēl bijāt Alainē tas, ar kuru es pret citām muižām lepojos, un nu jūs arī sākat lipt pie glāzītes.

Pavārs. Edgars mani pveda, madam. Viņš vakar no grāfa Medema bij dabūjis divus rubļus dzeramnaudas, un jūs pazīstat viņa likumu: dzeramnauda jānodzer.

— CETURTAIS SKATS

Alders. Pavārs. Madama.

Alders (*vēl ļoti jauns, ienāk no āra ar dažiem papīriem rokā*). Labrīt! Labrīt, madam!

Madama. Labrīt, Aldera kungs!

Pavārs. Labrīt, jaunkungs!

Alders. Barons mani pret deviņiem pavēstīja uz parakstīšanu. Vai viņš jau - - ?

Madama. Dzer nupat kafēju. Lūdzu, uzgaidāt manā istabā. Vai jūs jau padzēruši?

Alders. Paldies, jā. (*Prom pa vidu.*)

— PIEKTAIS SKATS

Pavārs. Madama. Vēlāk Sutka.

Pavārs. Pasniedzat taču tam nabaga puikam tasi īstas kafijas, madam, lai viņš Frišvagara kundzes cigoriņu ūdens garšu no mutes dabūtu laukā. Skandāls, kā Alaines muižas skrīveram jākaujas ar badu!

Sutka ienāk.

Sutka (*pusmūža vīrs. Smaida bieži tādu līdēja smaidu un runā saldīgsnēji padevīgā balsī*). Labrīt, madam.

Madama (*pastrupi*). Labrīt, kučer. (*Ielej tasi kafijas no kapara kannas un iznes to Alderam pakaj.*)

— SESTAIS SKATS

Sutka. Pavārs.

Sutka (*pie galda nosēzdamies*). Briesmīgas paģiras, pavāriņ. (*Ielej sev kafiju no baltās kannas.*)

Pavārs. Pie daža ir tā: jo biežāk dzer, jo vairāk var panest. Pie jums, kā liekas, ir otrādi. Kur Edgars?

Sutka. Satikās ceļā ar putnu mātes Līzīti un sāka runāt.

Pavārs. Ar to man arī jāsatiekas. (*Pieceļas*) Skuķis mātei varēs pateikt, lai atstiepj divus cāļus. Tad man pašam uz putnu kūti nebūs jāiet. (*Aizpīpē papirosu un nomet tukšo kastīti*

pie malkas pagalēm. Iet.) Ak jā – kas jauns: Kristīne un Edgars saderinājušies. Stāv tur avīzē drukāts.

Sutka. Par tiesu? (*Ķer ātri pēc avīzes.*)

Pavārs aiziet.

— SEPTĪTAIS SKATS

Sutka. Vēlāk Viskrelis.

Sutka (*ir uzlēcis kājās, meklē pa avīzi un lasa ar lielu gandarījumu*). "Kristīne Avotiņ, Edgars Bērzkoks..." (*Smejas. Noliek tad avīzi, pieiet pie pavarda, paceļ papirosu kastīti un iebāž to ķešā. Attin savikstīto banderoli, paskatās tajā un iemet to ugunī.*)

Viskrelis ienāk no labās puses.

Sutka (*priecīgi*). Morjīn, morjīn! Ielikts gan!

Viskrelis. Kas tad? Kur?

Sutka. Avīzē! Mūsu sludinājums. Paskat.

Viskrelis (*lasījis*). Nu tad redzēsīm, ko tas man līdzēs.

Sutka. Redzēsīm gan. Meita ar apvazātu godu ir tikpat kā aizpuvis ābols zarā: iekrīt tev klēpī pie vismazākā vēja. Gādā tik par vēju un izplēt rokas.

Viskrelis (*stāvēdams un dzerdams*). Jā, gādā nu. Vēl jau vis nezinām, kā abi šo lietu uzņems. Šķērēji gribējām būt, kad tik par savienotājiem nepaliekam!

Sutka. Ak, nebīsties nu! Vešeriene nupat

aizgāja, pupas birdinādama. Vai domā, aiz prieka raudāja?

Viskrelis. Tas vēl daudz nekā nenožīmē.

Sutka. Un pagājušās nakts tracis? Tas ar šo ziņu sader kopā kā spēķis ar saldeni pienu.

Viskrelis. Kas tad noticis?

Sutka. Vēl nezini? Nu, no "Maskavas" iznākuši, aizgājām savu malu kurš. Edgars, saprotams, atkal līdis pa logu.

Viskrelis. Pie muižas kungiem?

Sutka. Kā tad. Bet augšā cienīgtēvs vai nu vaktējis, vai... atvēris savu logu un spēris pudeli tintes lejā. Mīle, Edgaru glābdama, rāvuse to ātri iekšā, un logs saplīsis. Bijis liels troksnis.

Viskrelis. Tas brangi, tas feini. (*Dzer.*) Un kā tev izgāja?

Sutka. Modere bārās, kādēļ tik vēlu nākot. Un tev?

Viskrelis. Man? Man izgāja labi kā arvienu.

Sutka. Pie kuras tad ciemojies? Pie dārzniek Minnas?

Viskrelis. Tu arī visu gribi zināt. (*Nem avīzes un vēstules no plauktiņa.*)

Sutka. Pagaidi, tu man vakar sešas kapeikas paliki parādā – vai neatdosi? Citādi vēl aizmirsīsies.

Viskrelis (*meklē pa vestes ķešu*).

Te ir viens sudraba piecnieks un viens divkapeiku gabals.

Sutka. To vienu kapeiku es paturēšu procentu tiesā.

Viskrelis. Paturi arī!

Madama atkal ienāk, Viskrelis skatās ienākušo vēstulju adresēs.

Sutka. Es nezinu, par ko tik maza nauda tiek kalta kā šitā sudraba ņirva. Cik viegli tā var izputēt! (*Ieliek naudu rūpīgi makā.*)

Atskan elektriskais zvans. Viskrelis ar avīzēm un vēstulēm ātri prom pa labi.

— ASTOTAIS SKATS

Sutka. Madama.

Sutka. Ak, madam, ka jūs zinātu, kā man šorīt derētu gabaliņš siļķes.

Madama. Paciešaties līdz pusdienai. Pusdienā būs štovēti burkāni ar siļķi.

Sutka. Vai es savas daļas jau tagad nevarētu dabūt?

Madama. Nē.

Sutka. Jūs mani atkal laikam gribat sodīt. Bet, nodie, es tur līdz pusvienpadsmitiem vien biju. Prasāt skrīveram. Atnācām abi reizē līdz stajām.

Madama nesaka nekā, bet nodarbojas atkal gar zaftes burkāniem.

Sutka (*brītiņu gaidījis, paceļas un palokās*). Paldies par kafēju, madam. (*let uz durvīm un ierauga starp ķēķa traukiem tukšu sardīnu dozi*.) Lūdzu, madam, vai šito dozi var ņemt?

Madama (*paskatīdamās*). Ņemat.

Sutka. Paldies.

Madama. Sakāt jel – ko jūs ar tukšām skārda dozēm darāt?

Sutka. Es viņas... ese... tāpat... m...

Madama. Pārdodat?

Sutka. Kāda kapeika ienāk. Labāk tak pārdot nekā nomētāt pa miskasti.

Madama. Jā, jā! (*Sutka iziet. Madama papurina galvu, paceļas un pieiet pie savas istabas durvīm*.) Ja esat izdzēruši, tad lūdzu, Aldera kungs. (*Atkāpjas atkal un nosēstas*.)

Alders iznāk.

— DEVĪTAIS SKATS

Madama. Alders.

Madama. Uz tās saldās kafejas vienu rūgtu vārdu, mīļais Aldera kungs. Un sakiet tak – ko jūs vakarnakt par to “Maskavu”...?

Alders (*acis nolaizdams*). Kas jums pa to lietu jau izpaudis, madam?

Madama. Vai jūs vēl nepazīstat muižas dzīves? Te pats gaiss dzird un pate tumsa redz. Te nepelna maizes ar rokām vien, bet arī ar muti. Te jādzīvo, it kā glums ledus būtu

zem kājām. Pērn jūs visu šo likāties zinot. Bet pēdējā laikā jūs sākušī... un it īpaši ar to Edgaru... Viņš man ir mīļš no veciem laikiem, bet man tomēr jāsaka, viņš ir lielākais palaidnis visā Alainē.

Alders. Vai jums tas neizliekas savādi, ka es taisni ar Alaines lielāko palaidni...?

Madama. Ļoti savādi. Pavisam neizprotami. Jūs tāds godīgs zēns, un šis -

Alders. *Les extrêmes se touchent*, madam.

Madama. Tie tikām tušēsies, kamēr pazaudēsāt vietu.

Alders. Ak, madam! Ja es viņas nepazaudēšu, tad tā mani pazudinās. Šis Frišvagars gabalu pa gabalam manu tikumisko cilvēku min dubļos.

Madama. Un no Frišvagara bēgdami jūs dodaties palaidņu sabiedrībā. Šī skrīvera vietīņa priekš jums taču pirmais kāpslis ceļā pa dzīves trepēm uz augšu. Pirmajiem kāpšļiem arvienu grūtāki tikt pāri. Iedomājaties par to un neķeraties tūlī pie tādiem nederīgiem līdzekļiem, ja sirds kādreiz aptekas.

Alders. Es redzu, Horsta madam, jūs mani tāpat pārprotat kā visi citi. Tos dubļus, ko Frišvagars ar savu zābaku papēžiem ik dienas manā dvēselē iemin, ar alu un šnabi nevar aizskaloņ projām. To es zinu. Un tādēļ es arī neeeju uz “Maskavu”.

Madama. Kādēļ tad?

Alders. Tādēļ, ka – bet jūs par mani nesmiesaties?

Madama (ar nepacielīgu mājienu). Man taču arī ir bijis dēls.

Alders. Redzat, es te esmu tāds nabaga skrīverītis ar lokanu muguru un pakalpīgu muti: "Jā, Frišvagara kungs, kā vēlaties barona kungs!" Šis skrīverītis ar kurcošu vēderu ielien laipnās Horsta madamas istabā, izdzer tur ar pateicību tasi kafijas un apēd gabalu cepeša. Šis skrīverītis zina, ar ko tam klājas saieties, un tas apmeklē zirga pasta turētāju, "Maskavas" bodes zelli un stancijas priekšnieka palīgu. Pie doktora un mācītāju kungiem tas nevar tikt – tie stāv par augstu; līdz strožam un stajla puisim Edgaram tas nedrīkst nolaisties – tie stāv par zemu. Šauriņās robežās ar šauriņiem soliņiem tas tekā pa glumo ledu – kā jūs sacījāt. Bet zem skrīverīša maskas iet apkārt viens cits, kura neviens nepazīst. Kā lai jums ar vienu vārdu saku, kas viņš tāds ir? Tas ir viens lepins nebēdnieks. Tas nezina nekāda cita augstuma kā tikai to, kurā krietnums paceļ, un pazīst tikai vienu zemumu, to, kurā nekrietnība nogāž. Šis nebēdnieks smejas par savu kungu sarauktām pierēm, tam vienaldzīgi visi cepeši, viņš tuvojas tam, kas pakritis, un saka: "Še roka, lūko atkal piecelties."

Madama. Ko? Kā?

Alders. Jā, madam, es krogā neesmu bijis, lai dzertu, bet lai no dzeršanas atturētu.

Madama. Bet tad jums tas slikti paveicas. Ne vien Edgars, bet jūs paši arī vakar bijuši stīpri sadzērušies.

Alders. Man tas pa daļai bija nodoms, pa daļai misējās. Es Edgaram gribu tuvoties.

Madama. Hm! Pērn lejā Daugavā peldējās

divi zēni. Viens sāka grīmt, otrs skrēja glābt, un abi noslika.

Alders. Indijā mēris ir pastāvīgs viesis, madam. Es nevienam ārstam neieteiktu nelaimīgajiem iet palīgā. Jo mēris ir lipīga un nāvīga slimība.

Madama. Palīdzību sniegt ir ārsta amats. Savs amats katram jāizpilda.

Alders. Katram cilvēkam vajadzētu būt tikumiskam ārstam, un katram šis amats būtu jāizpilda.

Madama. Mīļo Alder, nepiemirstat divu lietu: ka visi uz vienu amatu nekad nevar tikt aicināti – un ka tikai reti kādais grib ļauties ārstēties. Mūsu miesas kaites mums nepatīk, mūsu tikumiskās vainas mēs mīlējam. Man šķiet, jūs šo patiesību arī pie Edgara esat piedzīvojuši, jo jūs sakāt, jūs viņam gribat tuvoties. Tātad viņš tā vienkārši vis neliekas ņemties aiz rokas.

Alders. Viņš manis nesaprata. Viņš domāja, es esot Frišvagara spiegs, viens no tiem, kuri ar muti pelna maizi. Izlikdamies pieņemot viņu parašas, es izjaucu viņa aizdomas.

Madama. Jūs ar katru vārdu pavairojat manas raizes. Parašas ir kā dadži: ātri tie pielīp, grūti tos nokratīt. Vai jums būs spēka priekš diviem?

Alders. Es nezinu, madam. Bet es to ticu.

Madama. Bet ja nu jums viļas?

Alders. Tad – pasaulei būs jāiztiek ar vienu skrīverīti mazāk! Vai ne, liela nelaime?

Madama. Tai vajag būt lielai draudzībai, kas tā liek runāt.

Alders. Madam, kad jau tik tāl dzirdējāt, tad dzirdat arī līdz beigām. Es atnācu šurp un redzēju, ka visa Alaine šī barona un šī Frišvagara priekšā guļ uz vēdera. Riebums mani sagrāba, riebums arī pret sevi pašu, jo arī sevi no paša pirmā acumirkļa jutu nospiešu uz ceļiem. Te ieradās Edgars – tas nelocījās un nesaguma, un *(paklusām)* par to es viņu iemīļoju.

Madama *(nopūzdamās).* Jūs piederiet pie tiem jaunekļiem, kuriem vajaga vai nu liela spēka, vai lielas laimes, lai dzīvē varētu izsisties cauri. *(Ir piecēlusēs un tuvojas Alderam.)* Lai Dievs jums dod vienu un otru! *(Noglauda viņu.)* Jūs atgādināt manu dēlu. Tam arī bija tāda karsta sirds. Viņš atstāja kantorista vietu – tas darbs viņam bij par sausu – un mira ar diloni. *(Noslauka acis. Īss klusums.)*

Kristīne ienāk.

— DESMITAIS SKATS

Kristīne. Alders. Madama.

Kristīne. Barons jūs gaida, Aldera kungs.

Alders paņem savus papīrus un iziet pa labi.

Kristīne. Madam, mīlā, dārgā madam, palīdzat man! Dodat man padomu!

Madama. Kādā lietā? Ko tu tik uztraukta, Kristīn?

Kristīne. Vai tad jūs vēl nezināt? Nedzirdējāt,

kas tur tai avīzē?

Madama. Ko? Vai tad jūs paši vis ne...? Edgars un tu?

Kristīne. Es? Es tādu sludinājumu! Bez jūsu ziņas?

Vešeriene ienāk no āras, Kristīne stāv apjukuse, madama iziet laukā.

— VIENPADSMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Vešeriene *(nosēdusēs, pēc īsa klusuma).* Tad tas nu man bij gan jāpiedzīvo no savas Kristīnes! Smalki jau gan to lietu esat izdarījuši. Nu visa liegšana, visi padomi, viss kā ar nazi nogriezts. Nu tik jādara vien tālāk... Kad ta būs kāzas?

Kristīne. Mamm, es tak pie tā sludinājuma neesmu vainīga. Es nezinu, kā tas iekļuvis avīzē!

Vešeriene. Tu nezini? Ja jūs abi tā neesat izgudrojuši, tad to Edgars viens pats izdarījis. Kam gan citam gar jums bēda!

Kristīne. Edgars to arī nav darījis.

Vešeriene. Kā tu to zini?

Kristīne. Tāda nekrietnība nav pa Edgara dabai.

Vešeriene. Pa viņa dabai ir tevi apprecēt, un, lai tas drīzāk iznāktu, tad viņš i uz lielākām nekrietnībām būtu gatavs. Priekš viņa tā jau arī nav nekāda nekrietnība: jo vairāk jūsu vārdus

kopā daudzina, jo mazāk viņam jābīstas, ka tevi kāds cits aizvedīs.

Kristīne. Un es tomēr neticu, ka viņš to izdarījis!

Vešeriene. Tāda jau pastāvīgi tava valoda par viņu: "Edgars nemaz tik slikts nav, viņam tak arī vajaga viena, kas viņu aizstāv, gan viņš saņemsies!..." Tu nu redzi, kas no tā visa iznācis. Tavs meitas gods nu pagalam. Vai tu domā, ka ļaudis ticēs, ka jūsu starpā nekā nav bijis? Vai nu nebūtu labi, kad varētu teikt: gluži no gaisa grābtī meli!

Kristīne. Mamm, ja jau nu es savas jūtas pret Edgaru tā būtu varējuse apturēt, kā sienas pulkstenu aptur, kad tas rāda nepareizu laiku, es jau sen pa tavai gribai būtu izdarījuse. Bet es tak tā nespēju. Apdomā, no bērnu dienām Edgara un mani ceļi gājuši vienuviet. Mēs augām, un līdz ar mums auga patikšana vienam pie otra. Vai tu tā nemanīji, kad tas skolā pēc eglītes un citur arvien ar mani dancoja, vai neredzēji, kad viņš te gāja par dārza puiku? Tad tu nesacīji nekā, tad tev tas patika.

Vešeriene. Tas Edgars, kas man patika, trīs gadus atpakaļ leišos ir nomiris. Tā, kas šogad Alainē ienāca par stalla puisi, tā es nepazīstu.

Kristīne. Tā runā tava sirds. Mana tikai sāj, ka viņš tos trīs gadus pie barona Edgara tā pārvērties uz sliktu. Tevi tavs asaru mūžs mācījis, ka no šāda puša jābēg, mani cerība skubināt skubina: lūko viņu atgriezt!

Vešeriene. Vai es necerēju! Vai es tava tēva nelūkoju atgriezt! Un ko es panācu? Neskaitāmas nakts, kurās stāvēju pie tumšā

loga un arvien tās pašas zvaigznes skaitīju...
(*Noslauka acis.*)

Kristīne. Es zinu, mamm, es zinu. Un tādēļ tev jau arī esmu apsoliņusēs: es Edgara neprecēšu. Un atkal no jauna es tev saku: es viņa neņemšu. Un es no viņa uz priekšu lūkošu izsargāties, kā vien varēdama.

Vešeriene. Tas jau nu gan dikti vajadzīgs. Iet jau vai jo dienas jo trakāk. Vakarnakt atkal tikko Maskavas kroga nenocēlušī no vietas. Uz māju nākdams, Edgars izdauzījis muižas kungu meitu logus.

Kristīne (*sāpīgi*). Ej nu! Kas par nevaldāmu cilvēku!

Vešeriene. I Alders ar bijis. Tā viens otru tai dančkā velk iekšā.

Akmentiņš ienāk no āras.

— DIVPADSMITAIS SKATS

Akmentiņš. Vešeriene. Kristīne.

Akmentiņš (*jauns, inteligents, izglītots*). Horsta madama bij tik laipna un sacīja man, ka es jūs te atradišu. Sveikas!

Vešeriene. Sveiki, Akmentiņa kungs, sveiki!

Kristīne (*laipni*). Labrīt.

Vešeriene. Nu, ko jūs tik agri muižā?

Akmentiņš. Vai tas vairs agri? Pāri deviņiem!

Kristīne. Tas ir zemnieku rīts, kas jau tik tālu aizskrējis, Akmentiņa kungs. Muižas rīts nupat

vēl kā sākas.

Akmentiņš. Ak, gluži pareizi. Barons vēl nav piecēlies?

Kristīne. Patlaban dzer kafēju. Vai kādas darišanas?

Akmentiņš. Es tikai tā ievaicājos. Darišanas man patiesībā ar jums un jūsu mammiņu.

Kristīne. Nu?

Akmentiņš. Es te garām braukdams - -

Vešeriene. Bet piesēžaties tak!

Akmentiņš. Paldies, man tūliņ jābrauc tālāk. Es te, garām braukdams, tikai iegriežos, gribēdams atgādināt... tas ir, mana māsa lūdza, lai jūs neaizmirstot, ka esot solījušās mūs nākamsvētdien apmeklēt. Mēs jūs katrā ziņā gaidīsim.

Vešeriene. Paldies par atgādinājumu un par ielūgumu.

Kristīne. Šie ciemi man nāk ļoti pa prātam. Man pēdējā laikā bijušas dažādas nepatikšanas, kuras man jāizdzen no galvas un jāaizmirst. Liekat vien cept plāceni, mēs jūs droši apmeklēsim.

Akmentiņš. Es māšai nodošu jūsu vēlēšanos. Bet kādas nepatikšanas – ja drīkstu vaicāt?...

Kristīne. Ak, šis un tas! Tā jaunākā ir tā – nu mināt – kas noticis? Es esmu saderināta.

Akmentiņš (*satrūcies*). Saderināta?

Kristīne. Kādam jokupēterim iepaticies mani avīzē saderināt.

Akmentiņš (*atvieglināts*). Ak tā. Tikai pa jokam. Un ar ko?

Vešeriene. Tepat ar muižas Edgaru. Jūs pazīstat...

Akmentiņš. Pazīstu, pazīstu.

Vešeriene. Jā, redzat, tā tos meitenus šos laikos grūž neslavā.

Akmentiņš. Nu, par šito joku nav ko uztraukties. Tas ir tāds neizdevies. Kas Kristīnes jaunkundzi pazīst, tas zina, ka viņai nevar būt nekādu darišanu ar tādu... tādu...

Vešeriene. Palaidni. Tiesa gan, Akmentiņa kungs. Vienu maizi gan ēdam, bet šķirtus ceļus staigājam. (*Īss klusums.*)

Akmentiņš. Jā, ko es vēl gribēju ieminēties: vai es jums varbūt nedrīkstētu atbraukt pakal?

Kristīne. Ja jums zirgi nav nostrādāti...

Akmentiņš (*jokodamies*). O, man stalli viens zirgs tik priekš izbraukšanas vien stāv. Es taču arī tāpat kungu modei dzenos pakal.

Vešeriene. Un kas jums par skaistu drošku! Tajā i baronam nav jākaunas sēdēt.

Akmentiņš. Nu tad uz laimīgu satikšanos! (*Atvadās.*)

Vešeriene. Ar Dieviņ!

Kristīne. Sveiki!

— TRĪSPADSMITAIŠ SKATS

Vešerīene. Kristīne.

Vešerīene. Kristīn meit, nu tak tu reiz bijī prātīga. Es jau bijājos, ka tik tu nesāc liegties. Tu viendien tā runāji, it kā tu negribētu braukt.

Kristīne (*rūgti*). Tas bij viendien. Tagad manas domas grozījās.

Vešerīene. Paldies Dievam!

Kristīne (*nopūzdamās*). Ak, mamm... Nav labi, ko es daru. Es tak to Akmentiņu tīšā prātā vazāju aiz deguna. Es zinu, kādēļ viņš mūs pie sevis ielūdz, kādēļ viņa māsa tāda draudzene ar mani. Un tomēr es viņam ļauju iet arvien tālāk pa uzsākto ceļu.

Vešerīene. Jā, ko tad tev bij darīt? Cerības tu viņam līdz šim nekādas neesi devuse. Tā jau vienmēr bijuse mana sūrošanās.

Kristīne. Bet atraidījuse viņa arī neesmu. Un nu šis brauciens! Tas tikpat kā visu izšķirs.

Vešerīene. Vai tad tu viņa neņemsi? Laime nāk pretim, kā saulīte smaidīdama, un tu viņai griezīsi muguru? Tā tu nedari, tā nedari, meit. Būs tev labu labā dzīvošana. Un iedomā tak drusku par mani ar. Cik ilgi tad nu vairs pie tās drēbju baļļas derēšu! Rokas jau metas stīvas. Un nez vai barons maizi dos! Un, ja arī dos, žēlastības maize cepta ar vērmelju miltiem. Gribētos tak vecumā no sava paša bērna rokas, gribētos kaktiņa, kur tevis nevienam nav brīv rušināt.

Kristīne aizklāj ģīmi ar roku.

Vešerīene (*Kristīni glaudīdama*). Gan jau nu viss būs labi.

Madama ienāk no āras.

— ČETRPADSMITAIŠ SKATS

Madama. Vešerīene. Kristīne.

Madama. Edgars nāk.

Kristīne saņem. Vešerīene grib doties ārā, bet apdomājas un atgriežas atpakaļ.

Vešerīene. Vai istabas jau uzkoptas?

Kristīne. Nava vēl.

Vešerīene. Tad es palīdzēšu.

Kristīne. Nāc!

Abas prom pa labai.

— PIECPADSMITAIŠ SKATS

Madama. Edgars. Vēlāk Kristīne.

Madama ielej pa tam no kapara kannas baltajā, sakārto drusku tases un ieiet savā istabā. Īss klusums. Edgars ienāk no āras. Džokeja uzvalkā, ar baltām ādas biksēm un sarkanu cepuri. Rokā jājamā pātaga.

Edgars (*apstājas, ķēķi ieraudzīdams tukšu. Pieiet tad pie galda, nosēstas, ielej sev kafiju un taisās dzert. Atstumj tasi nost un skatās madamas istabas durvis. Kristīne ienāk atpakaļ un paņem kaut kur piekārtu skārda laišķīti priekš saslaukām. Edgars pieceļas drusku*). Labrīt!

Kristīne iziet, viņa nemaz neievērodama.

Edgars (*noskatās viņai pakaļ, sāk dzert, met atkal mieru un atstutē galvu rokā. Pietrūkstas tad kājās un pieiet pie madamas durvīm. Tās drusku pavērdams, padevīgi*). Labrīt, Horsta madam!

Madama (*iekšā, strupi*). Labrīt.

Edgars (*gaida brītiņu*). Vai Horsta madam šorīt tik lepna, ka nemaz negrib rādīties?

Madama. Jā. Tik lepna viņa ir gan.

Edgars. Par ko?

Madama neatbild.

Edgars. Par lūgšanu, madam, nākat nu laukā...

Madama iznāk.

Edgars. Labrīt, madam.

Madama. Nu, vai bez žagariem atnāci?

Edgars (*piesteidzas pie galda un paņem pletni*). Te būs pletne. Es zinu, ko esmu pelnījis. Un par labu pārmācību jau iepriekš lielu paldies. (*Grib viņas roku satvert.*)

Madama (*viņam izraudama pletni un ar kātu tam viegli iesizdama pa roku*). Ko nu! (*Iesit viņam pa muguru. Pusnopietni. Pusjocīgi.*) Ak tu! Es tevi gan...

Edgars. Lūdzu, lūdzu, kamēr roka sāk tirpt!

Madama. Ej, še. (*Atdod viņam pletni.*) Es jau

nu labprāt pataisītu tev muguru zilu, ja tas ko līdzētu. Edgar, Edgar! Labi, ka tava māte vairs neredz, kā tu savu jaunību apēd!

Edgars. Tā paraibi jau nu gan iet. Ko lai dara?

Madama. Ko lai dara?... Tavā zināmā sirdi tev vajadzēja klausīties. Bet tu tā nedariji, un nu tā pavisam klusēs.

Edgars. Kā tā?

Madama. Vai Kristīne līdz šim nebij tava zināmā sirds? Es maniju gan, kā tā dažu labu reizi uz tevi runāja... Jūs manā acu priekšā it kā mani bērni esat izauguši, un man tā gribējās, lai jūs abi... bet nu gan nekas neiznāks.

Edgars (*pēc brītiņa paklusām*). Par ko tad ne?

Madama. Jūs abi avīzē esat piezoboti - -

Edgars. Man jau tā kučurs pasteidzās izstāsīt. Ko tad es tur – es tak tur neesmu vainīgs.

Madama. Tādas lietas priekš skuķiem ir kaitīgas. Kristīnei vai nu tagad tas sludinājums jāpadara par patiesu, vai no tevis jāatraujas.

Edgars. Nu, un ko viņa?

Madama. Viņa no tevis atrausies. Redzi, ko tava raibā dzīve panākuse.

Edgars (*skatās galdā un sit lēnām ar pletnes kātu pa malu. Pēc brīža*). Un ko tas Akmentiņš te gribēja?

Madama. Es nezinu. Tas jau nu te muižā bieži vien apgriežas. Jā, tas Akmentiņš...

Edgars nesaka atkal nekā, bet spiež ar pirkstiem deniņus.

Madama. Vai varbūt negribi kaut ko sālitu uz vakarnakti. Man te skapī ir pāris kilo...

Edgars. Pateicos, madam. Ja jau es pagīru pirmīt nebūtu aizdzinis, tad tās tagad būtu noskrējušas.

Madama. Ak tad jau šorīt atkal bijī "Maskavā"?

Edgars. Nē. Alaines upē. Nopeldējos un beigās veselas desmit minūtes sev salto ūdeni no krāces liku drāzt uz galvas.

Madama. Veselas desmit minūtes?

Edgars. Ne mazāk, ne vairāk.

Madama. Kā tad tu to tik skaidri zini?

Edgars. Tādēļ, ka man pulkstens bij rokā.

Madama purina galvu.

Edgars. Tas viņam neko nekaitēs. Stāvēja divdesmit četras stundas mazgājamā blodā ūdenī – izmēģināšanas dēļ. Tad tikai viņu man barons Edgars iedeva.

Madama. Tavs krusttēvs tevi labi pazinis.

Kristīne ienāk ar karafi rokā, izlej veco ūdeni un izskalo karafi. Madama klusām ieiet savā istabā. Edgars nopūlas vērst Kristīnes uzmanību uz sevi, bet viņam tas neizdodas.

— SEŠPADSMITAIS SKATS

Edgars. Kristīne.

Edgars. Kristīn, tu man esi vienu labrītu parādā.

Kristīne cieš klusu.

Edgars. Vai jau nu šorīt būsi tik lepna, ka nemaz negribēsi runāt?

Kristīne pilda klusēdama karafi.

Edgars (*viņai tuvodamies, pielabinoši*). Kristīn!

Kristīne (*asi*). Liec mani mierā! Laid mani!

Edgars. Tad tu tik bārga šorīt! Es jau nu gan zinu... tā vakarnakts... tas sludinājums... Bet paklausies --

Kristīne. Es nekā negribu dzirdēt! Man it nekā nevajaga dzirdēt!

Edgars. Bet es lūdzu -

Kristīne. Es taču saku: es itin nekā no tevis negribu dzirdēt. Laid mani garām!

Edgars. Vai tad nu mūsu draudzība jau tā uzreiz... tā pēkšņi pagalam?

Kristīne. Tā pēkšņi? Pastāvīgi tu esi viņu bendējis. Nu viņa reiz beigta.

Edgars. Beigta?

Kristīne. Jā, beigta. Pavisam.

Edgars. Un, ja tas tā tiešām būtu, – nu, tad es viņu atkal atdzīvināšu!

Kristīne. Par velti, tas tev vairs neizdosies.

Edgars. Man tas atkal izdosies! Man tas atkal izdosies, jo es uzsākšu jaunu dzīvi. Skaties, šī pavarda uguns tikko vairs gailējās. Es uzmetu sausus skalus, un tā deg atkal tālāk gaišās liesmās. *(Iemet skalus ugunī).*

Kristīne. Un es šām liesmām ūdeni uzleju virsū! *(grib paķert trauku, ar ko karafi bija pildījuse.)*

Edgars. Es to neļaušu.

Kristīne *(roku atvilkdama atpakaļ).* Un es to tomēr darišu!

Edgars. Nu redzēsim!

Kristīne *(naidīgi).* Jā, to mēs redzēsim! *(Vēršas uz aiziešanu.)*

Priekšskats.

II CĒLIENS

Vešerienes istaba, vienkārši ierīkota. Durvis vidū uz āru, pa labai rokai uz citām pils istabām. Krāsns, gulta. Viens kurvis pilns ar uzpletētu kungu veļu. Otrā vēl daži nepletēti gabali karājas pār malu. Pletējamais dēlis uz divu krēslu atzveltnēm. Uz veca, apaļa galda kurvītis ar rokas darbu, kāds lāpāms veļas gabals un liels kušķis dažādu rožu. Uz loga plaukta pāris puķu ar sarkaniem ziediem.

— PIRMAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Vešeriene, domās nogrimuse, sēd.

Kristīne (*ienāk no sāniem*). Vai drīzi būsī galā?

Vešeriene (*pietrūkdamās*). Nē, vēl ne. Barona mutauti un naktskrekli...

Kristīne (*apslapējuse pirkstu un pielikuse pie pletīzera*). Tev tas dzelzs šodien pastāvīgi izdziest, mammiņ. (*Pletē.*)

Vešeriene. Ak, man šodien iet stipri gausi. Domas citur vien stāv.

Kristīne. Kur tad?

Vešeriene. Tu jau gan zini. Pie Akmentiņiem Ķezberos. Esmu gluži kā noreibusi. (*Raud.*)

Kristīne. Par ko nu tā?

Vešeriene. Aiz laimes, meit... es nevaru noturēties... Kristīn, Kristīn, tāda vieta, tāds cilvēks...

Kristīne uzgrūž pletīzēri ar spēju grūdienu uz dzelzs paplātes.

Vešeriene (*turpinādama*). Es jau nu gan biju sagaidījuse: tie Ķezberi būs skaista vieta, bet ka tie tādi, to nebiju domājuse. Pat tiltiņš pie mājas no mūra. Un cik tāļu mājas sarkanie ķieģeļi spīd!... Vai tu mani, kā viņš mūs ar likumu iebrauca mājā, lai mēs to lielo kviešu druvu redzot? Un cik mīļa viņa māsa! Izrādījuse man savu pūru, tā mani ieveda atpakaļ istabā un atvēra tādu mazu, glītu kambarīti: tas būšot brāļa sievasmātei. Es nezināju, ko teikt, ko ne. Un tad viņa mani nobučoja.

Kristīne. Mamm, diezgan nu par šiem ciemiem! Jo vairāk tu par viņiem runā, jo skaidrāk es redzu, ka es uz tiem nedrīkstēju braukt. Nevis Akmentiņš vien, bet visa muiža tagad domā, ka es uz Ķezberiem aiziešu par samniecei.

Vešeriene. Tas jau nu arī notiks.

Kristīne. Mamm! Vai tad es tiešām sevi lai pārdodu!

Vešeriene. Vai tu sevi lai pārdod? Tas ir tāds iedaudzināts vārds: pārdot, sevi pārdot! Tas jauniem ļaudīm tūliņ pie rokas, kad tās karstās patikšanas trūkst. Vai tad tu Akmentiņam sevi patiesi pārdosi? Vai viņš kāds nejēdzīgs vecis, kas tev par tavu augumu nekā cita nevar dot kā tikai savu lielo mantu! Tad viņš gan gribētu tevi nopirkt. Bet viņš ir jauns, stalts, krietns un izskolots puisis. Viņš visu, kas tam ir: i savu mūžu, i savu laimi grib atdot tev par tavu mūžu un tavu laimi. Viņš neliek naudas maisa, viņš liek cilvēku pret cilvēku - -

Kristīne. Un es gribu sirdi pret sirdi. Mīlestību drikst pirkt tikai ar mīlestību. Cits viss ir veikals un noziegums.

Vešeriene. Tā runā tas jaunības karstums. Tā runā, kas nezina, cik nedroša manta tā mīlestība ir. Naudu tu vari ielēgt skapī. Tur viņa ir, un tur viņa paliks. Aiz kādām atslēgām tu mīlestību vari aizlikt? To es tev saku par biedinājumu. Bet to es tev saku arī par mierinājumu. Visas vainas vienreiz beidzas čūlāt. Pēc gada vai pēc diviem tu redzēsi Edgaru un vaicāsi sev: "Vai es viņā vēl skatos ar tām pašām acīm?" Tik pārvērties viņš tev izliksies. Viss būs norimis un aizmirs, it kā tu nekā nebūtu zaudējuse.

Kristīne (*dobji*). Un it kā man nekas nebūtu piederējis. Ar rokām tu manas puķes aplaisti, mamm, ar kājām tu tās samīn.

Vešeriene. Es saprotu gluži labi, Kristīn, cik tev grūt. Bet liels labums reti nāk bez liela grūtuma. Savaldi tikai savu sirdi, gan tad Dievs palīdzēs... Es ielikšu jaunu bultu. (*Paņem pletīzera un iziet pa labai.*)

Kristīne (*čukstoši*). Dievs palīdzēs... gan tad Dievs palīdzēs...

Sutka ienāk pa vidu.

— OTRAIS SKATS

Kristīne. Sutka.

Sutka. Vai pie jaunkundzēm brīv ienākt?

Kristīne. Par ko ne, par ko ne. (*Sāk nodarboties gar veļu.*)

Sutka. Jāpaskatās, ko viņas šodien dara.

Pletējas. Ja es būtu jaunkundze, man šitā darba vien gribētos darīt.

Kristīne. Kādēļ tad tā?

Sutka. Tādēļ, ka tas darītāju pataisa tādu smuku. Vaigos uzplaukst tādas sārtas rozes - -

Kristīne. Kuras vist ar pletīzera atdzišanu. Ir dažādi rožu draugi. Bet es nedomāju, ka to starpā atrodas pletīzera rožu cienītāji.

Sutka. Eče nu! Ar jums man iet tā kā ar niķīgu zirgu: jūdz kādos vāgos gribi, viņš tevi vienmēr iegāž grāvī... Bet, par zirgu ieminoties, man ienāk prātā: ir gan tam Akmentiņam tas melnis stalts, ar kuru viņš jūs vakar aizveda. Laistījās vien.

Kristīne. Ir jau gan.

Sutka. Nu, vai pa tiem Ķezberiem labi izamizējāties?

Kristīne. Vai nu ne.

Sutka. Feina vieta. Tādā tik prieks dzīvot. Uz tādu i no muižas nav žēl aiziet.

Kristīne. Varbūt!

Sutka. Vai jūs tā nedomājiet?

Kristīne. Kā lai es uz tādām domām nāku?

Sutka. Nu, kad tā pats gruntnieks... (*Ierauga zemē gabalu baltas ficelbantes.*) Vai jums šīs banītes nevajag? (*Paceļ to.*)

Kristīne. Nē.

Sutka. Paldies... Kad tā pats gruntnieks atbrauc pakaļ un ievēd savā sētā, tad tak dažādas domas iekrīt prātā.

Kristīne. Iekrīt jau nu gan. Es jau arī visu laiku nodomāju: "Kas man tādu laimi dos!" Teku, teku, nepanāku.

Sutka. Nu, nu!

Kristīne. Tās avīzes, tās avīzes... Apvazā tevi pa tām, i viss pagalam. Ļaudis tik lētticīgi.

Sutka. Ak tad šis par to lietu arī jau zināja? Akmentiņš? Un bij tāds...?

Kristīne. Jā, tas sludinājums man daudz ko izpostījis.

Sutka. Pateiciaties par to Edgaram.

Kristīne. Edgaram?

Sutka. Mēs vakar abi pēc jūsu aizbraukšanas bijām "Maskavā", un tur viņš iesilumā pret mani izmeta, ka šis tas vainīgais. Redzat, kas par vīru!

Kristīne. Tāds jau viņš man vienmēr izlicies... Kur tā mamma ar to pletizeri paliek? *(Iet, gandrīz durvīs, caur zobiem.)* Valkšķis! *(Prom.)*

Sutka *(pieiet pie āras durvīm, atver tās un māj).* Cst! Cst! Cst! *(Nāk atpakaļ, iztaisa no ficelbantes cilpu un apņem ar to svārku pogu caurumu.)*

Viskrelis ienāk, ēzdams un pāri dārza zemeņu rokā turēdams.

– TREŠAIS SKATS

Sutka. Viskrelis.

Sutka. Es jau saku, cilvēkam tik vajag dūšas. Kamēr tu mīlojies ar zemenēm – dod tak man ar kādu! – tikām es priekš tevis plūcu rozes.

Viskrelis. Nu?

Sutka. Viss kārtībā. Šaun tik vaļā. *(Saviebj ģīmi.)* Čl! Tā bij skāba... Izkrituse Ņezberos cauri. Durķ! Mūsu... mans sludinājums, lūk! Akmentiņš vairs neņems. Ir tāda gluži nošālējusēs. Un tam Edgaram es arī sakurināju pirti. Tagad tik šaun vaļā. Nudie, ja izies labi, ar tik vien tevis nelaidīšu vaļā, cik man nosolīji.

Viskrelis. Kur tad palika?

Sutka. Aizgāja pēc pletizera.

Viskrelis. Vai tev vēl ir tas sudraba piecnieks, ko tev viņnedēļ iedevu?

Sutka. Ir.

Viskrelis. Dod šurp.

Sutka *(izvelk maku un izņem rūpīgi naudu).* Tāds ņirva drīz var izputēt.

Viskrelis *(dod viņam kapara piecnieku pretī).* Še vietnieks, par to tā nav jābaiļojas.

Sutka. Mālu pret sudrabu. Tur vajag piedevu.

Viskrelis. Plēsoņa! *(Saņem abus ficelbantes galus rokā.)* Kas tie tev par žīdu pātariem?

Sutka. To man Kristīne izbrīvēja. Man zeķes zābakos arvienu šļūk uz zemi. Laba, ko sasiet.

Viskrelis. Tu arī visu māki likt lietā.

Sutka. Tev nāk aumaļām, man pa pilienam. Tad, lūk, jāprot.

Alders ienāk pa vidu. Ieraudzīdams Sutku un Viskreli, viņš atkal grib atkāpties.

— CETURTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Alders.

Sutka. Lūdzu, jauns kungs, lūdzu, Kristīne tūliņ būs klāt. Ā, jūs arī ziniet, kur māte raušus glabā.

Alders. Es gribēju... man drusku vešerienes vajadzēja.

Sutka (*nirgādamies*). Mums jau arī tāpat tās vešerienes vajadzīgs. (*Smejas gardi.*)

Viskrelis. Nu, kā sviežas, Aldera kungs?

Alders. Pa vidam.

Sutka. Ko dara cienīgā?

Alders. Nezinu.

Sutka. Jaunkungi tagad palikuši gluži lepnī. Ni vairs "Maskavā" rādās, ni. Kausu putojoša miestīņa tur jau vairāk reižu esam tukšojuši vieni paši.

Alders. To jūs, kučur, arvien esat darījuši.

Sutka. Nu, bij vēl neilgi atpakaļ reize, kad

man jaunkungi palīdzēja.

Alders. Es? Jums? Neatminos.

Sutka. Tad es laikam būšu misijis. Tad tas laikam būs bijis kāds cits, kas "Maskavas" vācu galā starp abiem logiem man blakus sēdēja.

Alders. Jums "Maskavā" vācu galā starp abiem logiem kāds zellis var sēdēt līdzās un tomēr no jums būt šķirts caur septiņām jūdzēm.

Sutka. Tādas burvestības es nesaprotu.

Alders. Nav arī vajadzīgs.

Klenga ienāk pa vidu.

— PIEKTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Alders. Klenga.

Klenga (*vecs, kalsnējs vīrs*). Labdien, kungļ! Ekur salīduši. Es meklēju, meklēju pa visu muižu – nav. Gribēju tikt pie barona. Mājā tak ir, sulainīt?

Viskrelis (*strupi*). Jā.

Klenga. Varēsiet mani pieteikt?

Viskrelis. Varēšu.

Klenga. Nu tad nākat, man nav daudz vaļas.

Viskrelis (*lepnī*). Un tu domā, man jau tās vaļas tā ir!... Kā katrs spēlēs, tā es tūliņ varēšu dancot. Ej uzgaidi.

Klenga (*apķerdamies*). Vai, jauns kungs,

mīlais jaunsungsks, es jau zinu gan, katram sava darišana... sava svarīga... Bet esat nu tik labi, jaunsungsks, varbūt, ka varēsiet, es jau ilgi gaidu, jaunsungsks.

Višķrelis. Nu tad iesim. Redzēšu, kas būs darāms. *(Iet uz vidus durvīm.)*

Barons ar Frišvagari parādās tajās. Višķrelis atkāpjas godbijīgi, abi ienāk.

— SESTAIS SKATS

Sutka. Višķrelis. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Vēlāk Kristīne.

Barons *(veselīgs vecpuisis, ne pār par četrdesmitiem).* Še, šī krāsns ir tā vainīgā, Frišvagar. Tiklīdz viņas tajā kaitē bultes, tūlīņ biljarda istabā dūmi.

Frišvagars *(stalti noaudzis vīrs ar aizmetušos vēderiņu un iesirmiemiem matiem, un īsu bārdu. Ģērbies ar labu garšu. Katra kustēšanās aprēķināta, valoda viscaur svaidīta ar ārkārtēju cienīgumu. Šad un tad viņš caur lūpām izpūš vēsmu, it kā tam būtu karsti. Īsi un labi dziļā tonī).* Ahā.. Hm! *(Aplūko krāsni.)*

Klenga. Labdien, baronlielskungs! *(Krīt pie rokas un nobučo baronam elkoni.)*

Barons. Labdien, Klenga.

Klenga. Labdien, cienīgstēvs! *(Krīt Frišvagaram pie rokas un nobučo to.)*

Frišvagars norūc kaut ko un skatās krāsni.

Klenga. Es, cienīgs baronlielskungs, lūgtu ar jums kādu vārdu parunāt. Vai baronlielskungs

varbūt aizies uz baronlielskunga ķēķi?

Barons. Tepat ar var runāt. Kas ir, Klenga?

Klenga *(baronam atkal pie rokas krizdams).* Es baronlielskungam gribēju lūgt tos žagarus... tos žagarus.. ē... tos...

Alders *(paklusām uz Višķreli).* Tas vēl diezgan nav žagarēts.

Barons. Kādus žagarus?

Klenga. Tos tur uz Daugavas krasta. Uz paša krasta. Es tos gribu nocirst. Man tur tās gosniņas izlien cauri un krīt zemē. Klints stāva kā siena un savu piecpadsmīt asu augsta. Viendien viena gotiņa kā bij krituse, tā i lejā uz vietas palikuse.

Barons. Vajag ganam labāk sargāt. Lai gans tev to skādi atlīdzina. Bet, kad tos krūmus nocirtīs, tad būs vēl sliktāk.

Klenga. Tad es tur sētiņu aizvilksu priekšā, baronlielskungs.

Barons. Lässt man ihn die Sträucher hauen, Frischwagger?

Frišvagars. Ich weiss noch nich. Muss besehn.

Barons. Tie žagari tiks apskatīti.

Klenga *(krīt pie rokas).* Pateicos, baronlielskungs, pateicos! Kad tad cienīgstēvs viņus apskatīs?

Frišvagars *(svarīgi).* Tad, kad būs vaļa. Tad, kad būs vaļa, Klenga. *(Pūš.)*

Klenga. Nu jā, cienīgstēvs, tad, kad būs vaļa, – kā tad!

Barons. Tikām tu tam ganam to krastu liec labāk nosargāt.

Klenga. Ak, baronlielskungs, kam tā nelaime nāk, tam viņa nāk ar visu sargāšanu, un, kam viņa nenāk, tas viņas saukdams neatsauc. (*Kristīne ienāk un paliek neuzkrītoši durvju tuvumā stāvēt.*) Es vakar tā savās žēlabās pēc tās gosniņas vēlreiz aizgāju uz to vietu, kur tā nokrituse. Ir tāds mazs klajumiņš, pusotra vai divi asis plats. Tas tā kā celīts daved pie pašas kraujākās vietas. Radzes tur stāv pārkārušās pār krastu. Kā es tā skatos, un man jau no skatīšanās galva sāk reibin reibt, un es drošības dēļ pieturos pie irbenāja, viena irbenāja, tā uzreiz kā auka aulēkšiem laižas viens pār klajumu, taisni uz to vietu, kur es stāvu. Es tikko paspēju palēkt krūmos, kad jātnieks jau klāt, un - - nu tas Daugavā iekšā! – es nodomāju, un nelaba tirpoņa man pārskrēja pār visu miesu. Baronlielskungs, nудie... zirgam jau priekšējās bij gaisā, līdz pusei tas jau karājās pāri krastam, nудie, jā nудie, es to pats ar savu aci redzēju! – tad tikai vēl jātnieks sarāva iemauktus un zirgs laimīgi atcirtās atpakaļ.

Frišvagars. Kas tad tas trakulis bij? Pazini?

Klenga. Nē, cienīgstēvs. Tikai to zirgu, domāju, ka pazinu. Izlikās kā baronlielkunga jājamais sirmais.

Barons. Pasaucat Edgaru, Viskrel!

Viskrelis. Jā, baronkungs. (*Prom pa vidu.*)

– SEPTĪTAIS SKATS

Sutka. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Kristīne.

Frišvagars. Ich hab'an Sie schon wiederhol gesagt, Herr Baron, der Kerl wird Ihnen noch die Ferde rujeniren.

Barons. Ein toller Christ.

Sutka. Edgars vakar ar Muctapu izjāja, baronlielkungi. Es vakarā pamanīju, ka mute abās pusēs bij uzpampuse un ar asinīm. Baronlielkungi paši var paskatīties.

Klenga. Nu tad ar Dievu, cienīts – (*Grib krist baronam pie rokas.*)

Barons. Pagaid, pagaid vēl vienu brītiņu.

Edgars un Viskrelis ienāk.

– ASTOTĀIS SKATS

Sutka. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Kristīne, Viskrelis, Edgars.

Klenga. Tas viņš ir, baronlielskungs. Tas ir tas jātnieks.

Barons. Tā. Ir labi. Vari iet.

Klenga nobučo baronam un Frišvagaram roku un aiziet.

Barons. Tu vakar izjāji ar Mustafu, Edgar?

Edgars. Jā, baronkungs, vakar bij viņa diena.

Barons. Vai viņš kur satrūkās, sāka trakot?

Edgars. Nē.

Barons. Kā tad tas notika, ka tu tikko nenogāzies no krasta Daugavā?

Edgars. Es Mustafu noturēju, baronkungs.

Barons. Jā, jā, bet kā tu tur uz tā krasta tiki bez ceļa? Zirgus mēdz izjādelēt pa ceļu.

Edgars. Man vakar tā iegribējās – jāt ārceļš.

Barons. Un ja tu būtu nogāzies un zirgs būtu beigts? Vai tu arī zini, kādu summu viņš maksā?

Edgars. Nē, baronkungs. Es tikai zinu, ka dārgāka par manu dzīvību nekā nav pasaulē. Un es šim zirgam sēdēju mugurā. Mēs tad abi būtu beigti.

Barons. Jā, tu būtu beigts. Vai tad tu par to nemaz neiedomāji?

Edgars. Es - - iedomāju gan.

Barons. Un tomēr jāji? Kādēļ?

Edgars cieš klusu.

Barons. Es to iemeslu gribu zināt, Edgar!

Frišvagars. Der Kerl wird besoffen gewesen sein, Herr Baron.

Barons. Tu laikam bijī piedzēris? Tu stipri dzero?

Edgars (*iekšēji vāridamies*). Es vakar alus un šņaba ne pīles neesmu pielicis pie lūpām, baronkungs.

Barons. Nu kas tad tur bija?

Edgars (*vilcinādamies, paklusām*). Es... nezinu... kas man... bij uznācis. (*Klusums.*)

Barons. Jā, es pārdomāšu, kas tai lietā darāms. (*Iet, pagriežas pret Kristīni.*) Jūsu istabai tiks jaunu krāsni, Kristīn. Jums pa tam būs jādzīvo pie madamas. (*Iziet pa vidus durvīm, kuras Viskrelis jau pasteidzies atvērt un turējis vaļā.*)

Frišvagars (*liekas vēl aplūkojot krāsni. Pūš. Tad pret Alderi*). Ko jūs te darāt, Alder? Vai neesat apmaldījušies? Kafeju dzer pie Horsta madamas un nevis pie vešerienes. (*Uzdrāž ar pīcku, kas tam rokā, uz pletējamo galdu un iziet pa durvīm, kuras Viskrelis arvien vēl tur atvērtas.*)

Edgars (*dusmīgi un skaļi*). Sumpurns!

Sutka iziet ātri.

Frišvagars (*atgriežas atpakaļ*). Kas te kļiedza? (*Skatās draudoši Edgarā, kas izaicinoši virs krūtīm sakrusto rokas.*) Nu paga! (*Prom, Viskreļa pavadīts.*)

Kristīne noliec galvu un aiziet ātri pa labai.

– DEVĪTAIS SKATS

Edgars. Alders.

Edgars. Suns tāds ar savu paga, suns beidzamais!... (*Soļo vāridamies pa istabu apkārt.*) Un tādu piezobošanu jūs ciešat, jaunkungs! Kam nedevāt pretī! Un šitie divi trani to arī vēl dzirdēja! Šitie... nudie... fui... (*Iet apkārt.*) Der Kerl... es esot bijis piedzēries...

Zobus tev vajadzēja iesist tavā uzpūstā rīklē!

Alders *(sava apkaunojuma vēl nenorijs).*
Man šī vieta jāatstāj.

Edgars. Par ko? Tā tikai trūka! Pretī turēties jums vajaga, ne bēgt! Un ko līdzēs bēgšana? Ja jūs tāds paliksāt, tad jūs visur mīs zem kājām.

Alders. Bet es taču citāds nevaru kļūt. Es taču nevienam nedaru itin nekā ļauna.

Edgars. Ar to vien cilvēkus no sevis nevar atsargāt. Bet dūri zem zoda, ka zobi noklab un acis dzirkstī, tad jūs redzēsāt, kā uz jums skatīsies.

Alders. Man tas riebjas. Es labāk klusām novēršos no tiem, kas man pāri dara.

Edgars. Jā, nu, lūdzu, novērsaties no Frišvagara! Smilksu kalnos maizes nevar pelnīt. Tas jādara Alainē.

Alders *(rūgti dūres savilcis).* Ak, mana nabadzība!

Edgars *(viņā noskatīdamies).* Jūs mani vienvakar pie "Maskavas" paņēmtāt aiz elkoņa un aizvedāt krogam un laikam arī labai iedzeršanai garām. *(Ar caur manāmu jaurību.)* Tagad es jūs ņemšu... *(Uzliek Alderam rokas uz pleciem.)* Kaunaties jē! Kā nu jūsu nebēdnieks šī vamšļa dēļ var skaisties ilgāk par īsu acumirkli! Vai tad Frišvagars to nebēdnieku pavisam var apvainot!

Alders. To nebēdnieku? To...e, cik viss tas netīrs... *(Staigā apkārt.)* Tas nebēdnieks... ak, Edgar... *(Apstādamies.)* Bet tev taisnība,

Edgar. *(Pieiet pie viņa un sniedz tam roku, un saka ar bālī, no kuras viss rūgtums izzudis.)*
Labi, ka atgādināji. Paldies!

Vešeriene ienāk.

– DESMITAIS SKATS

Alders, Edgars, Vešeriene.

Alders. Vai Kristīne arī tūliņ nāks, vešerien?

Vešeriene. Kristīnei tagad nav vaļas.

Alders. Viņa man lūdza, lai uzzīmējot burtus priekš izšūšanas. Te būs. Es vēlāk apjautāšos, vai viņai tie pa prātam.

Vešeriene. Paldies, jaunsungsks! *(Paņem zīmējumu un noliek to uz galda groziņā.)*

Alders iziet. Vešeriene pletē. Klusums.

– VIENPADSMITĀIS SKATS

Edgars. Vešeriene.

Vešeriene *(skarbi).* Tu jau atkal te, Edgar! Vai tad neesi gan vēl manijis, ka negribu, lai tu pie mums atnāc?

Edgars. Manījies to esmu, bet es nesaprotu, kādēļ lai nenāku.

Vešeriene. Es negribu, ka tu Kristīnei goda pavisam apēd. Novazājis to jau nu diezgan esi.

Edgars. Es?

Vešeriene. Jā, tu. Vai nu tu to esi gribējis, vai

negribējis, bet caur tevi tas noticis. Un tādēļ es arī nevienam citam tās vainas nevaru uzkraut kā tikai tev. Ja tu te tik bieži pa mūsu istabu nebūtu lodājis, tad arī tās valodas nebūtu izcēlušās – un viss tas cits. Tādēļ nenāc vairs pie mums.

Edgars. Vai tu no vakardienas tik bārga palikuse, mamm?

Vešeriene. Tas viena alga, no kuras dienas. Kristīne no tevis vairs nekā negrib zināt. Satiksaties tādēļ tikai tad, kad kunga darbs to prasīs. Neņem par ļaunu, kad tev to tik klaļi izsaku, bet tā ir labāk. *(Kristīne ienāk ar kādiem veļas gabaliem uz rokas.)* Kristīn, ej atnes vēl no vešas istabas tos divus barona kreklus.

Edgars iziet lēnām, galvu nodūris.

– DIVPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Vešeriene.

Kristīne. Tu laikam ar viņu bāries, mamm?

Vešeriene. Es viņam aizliedzu pie mums atnākt. Tas tak nu vairs neklājas.

Kristīne *(aiziet un nosēstas pie galda. Klusums).* Un ko viņš uz to sacīja?

Vešeriene. Ko viņš lai saka! Viņš tak nu arī redz, ka citādi nevar... Nāc nu pletē, es aiziešu tiem krekliem pakaj.

Kristīne *(pieceļas, pieiet pie pletējamā galda, pletē mazu brītiņu, noliek nepacietīgi pleizeri, iet un nosēstas atkal pie galda. Satver tad piepeši uz galda stāvošās rozes un*

cērt tās zemē. Nikni). Es jūs samīšu!

Višķrelis ienāk no labās puses. Viņš ir frakā.

– TRĪSPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Višķrelis.

Kristīne noliecas ātri pie rozēm.

Višķrelis. Ko tad jūs tur ar tām rozēm?

Kristīne *(tās ātri sagrābdama).* Nokrita zemē.

Višķrelis. Žēl, ka neienācu vienu acumirkli agrāk.

Kristīne. Kas tad būtu bijis?

Višķrelis. Tad varbūt laimīgs gadījums man vienu būtu iemetis klēpī un man pie jums nebūtu jāgriežas ar lūgumu.

Kristīne. Vai jums ko izlūgties nākas tik grūti?

Višķrelis. No jums ne: esat tik laipna un dodat man vienu no tām rozēm.

Kristīne *(puķes atkal ielikdama traukā).* To es nedrīkstu.

Višķrelis. Par ko?

Kristīne. Dāvanu dāvināt tālāk, tas neklājas.

Višķrelis. Bet ja tai priekš jums nav nekādas vērtības?

Kristīne. Kā jūs to zināt?

Vīskrelis. Šīs rozes tak laikam nāk no Ķezberiem?

Kristīne. Tiesa gan.

Vīskrelis. Nu redzat.

Kristīne. Kā: nu redzat? Es nekā neredzu.

Vīskrelis (*apjukdams*). Es gribēju teikte... m... Bet ar to es nokļūstu pie tāda vārīga punkta, un tā kā man nav daudz laika - -

Kristīne. Jūs esat frakā. Barons laikam drīz sēdīsies pie galda?

Vīskrelis. Jā.

Kristīne. Nu tad, ka nenokavējaties.

Vīskrelis (*paskatās ķešas pulkstenī*). Tik daudz laika man vēl ir... Jā, es gribēju teikt... īsumā... ē... īsi... es dzirdēju, Ķezbers esot... Akmentiņš... tā kā uz jums cerējis. Bet tagad pēc šitām... šitiem notikumiem... tas savu prātu esot grozījis.

Kristīne. Tā es dzirdu.

Vīskrelis. Nu redzat. Jūsu labā slava cietuse. Jūs vairs neesat tā, kas jūs pirms tā neglītā sludinājuma bijāt. Saprotams, tikai priekš tiem, kas jūs tuvāk nepazīst. Kas jūs pazīst, tas, saprotams, zina, kā uz to lietu jāskatās. Bet tādu ir maz. Es un vēl viens otrs, no kuriem atkal tikai vienīgi manī... pamodusēs... ieradusēs... deg... vēlēšanās, kaut jums būtu tāds sargs, kas jūs vienu par visām reizēm no šādām valodām izceļ laukā.

Kristīne. Tāds sargs jau atradies.

Vīskrelis. Un tas ir?

Kristīne. Es pate.

Vīskrelis. Jūs jokojat. Tad jau ābele arī pate sevi varētu apsargāt, lai zagļi neaiznes ābolus. Nē, mīļā Kristīne, sievietes gods stāv droši tikai aiz krietna vīra muguras.

Kristīne. Un kur es šo krietno muguru lai ņemu?

Vīskrelis. Griežaties... nu, īsi... griežaties pie manis.

Kristīne. Nu jūs jokojat.

Vīskrelis. Nemaz ne. Es jau sacīju, ka par tām plāpām domāju. Un par jūsu nabadzību es arī nekā nebēdāju. Es varu precēt ubadzi no lielceļa, jo man pašam, paldies Dievam, ir diezgan. Pie manis jums Akmentiņš nebūs jānožēlo. Pie tā jūs dzīvotu kā pārtikuse grūtniece, pie maniem sāniem jūs dzīvosat kā pate baroniete. (*Īss klusums.*) Vai drikstu vienu no šīm rozēm ņemt – tā sakot, ar nozīmi?

Kristīne. Nē.

Vīskrelis. Nē?!

Kristīne. Nē.

Vīskrelis. Jūs... par tiesu... jūs dodat man, tā sakot, kurvi?

Kristīne. To vislielāko, kas man ir.

Vīskrelis (*uztraukts*). Bet par ko tad?

Kristīne. Es negribu iziet pie vīra, kam tikai ir

krietna mugura vien. Es gribu tādu, kam arī ir krietns mugurkauls.

Vešeriene ienāk ar krekliem

– ČETRPADSMITAIS SKATS

Viskrelis. Kristīne. Vešeriene.

Vešeriene. Pavārs jūs meklē, sulain, barons sēstas pie galda.

Viskrelis. Tūlī! *(Paklusām uz Kristīni.)* Es lūdzu – Discretion Ehrensahe... *(Ātri prom pa labi.)*

– PIECPADSMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Vešeriene. Še šitām abām aprocēm trūkst pogu. Piešūn! *(Dod Kristīnei vienu kreklu, iemet otru kurvī un piestājas pie pletējamā dēļa.)* Tas arī te tagad tā bieži sāk vazāties.

Kristīne. Par to nebēdā, mamm, tam es aizliedzu mani uz priekšu apmeklēt.

Vešeriene. Tā gan. Dzen tos muižas ļaudis... tie visi ar vienu slotu perami. *(Palūko pletīzeri.)* Ak tu tēlīt, atkal jau atdzisis. *(Prom ar pletīzeri.)*

Kristīne šūn. Pēc maza brītiņa pa vidu ienāk Edgars.

– SEŠPADSMITAIS SKATS

Edgars. Kristīne.

Edgars. Viena pate?

Kristīne. Tu redzi.

Edgars. Man gan ar jums abām vajadzēja... es pirmiņ izgāju laukā tāds kā stulbs. Mamma mani izdzina. Ildzina un aizliedza uz priekšu pie jums atnākt. Es nu gribēju prasīt: vai tas noticis ar tavu ziņu?

Kristīne. Nē. Bet, kad nu viņa reiz to aizliegumu izteikuse, tad lai tas arī paliek spēkā.

Edgars. Ak tad man par to traci pēc bārga soda tiek uzlikts vēl bārgāks?

Kristīne. Es tevis nemaz negribu sodīt.

Edgars. Bet par ko tad tā? Visu nedēļu nerunā un nu aizliedz apmeklēt! Tev tak ir uz mani dusmas.

Kristīne. Bij gan, bet nu vairs nav.

Edgars *(parausta plecus).* Tad jau laikam vakar - -

Kristīne. Vakar? Es vakar izbraukāju Ķezberus. Tas ir viss.

Edgars. Nu tad es nesaprotu.

Kristīne. Edgar, mūsu draudzība ir beigta. To es tev sacīju ar naidu, to es atkātoju bez dusmām. Es visādi esmu nopūlējusēs, lai tu savaldies. Esmu tevi rājuse, lūguse – viss par velti. Nevienā manā vārdiņā tu neesi klausījies. Viss, ko esmu panākuse, ir mana neslava.

Edgars *(nopūšas).* Ir jau tiesa, es tev līdz šim maz esmu klausījies. Kā lai tev izskaidroju,

kādēļ tavus vārdus tik viegli esmu laidis pār galvu? Esmu taču jauns, tāds ātrs un karsts... Un, kad ar citiem puisiem sēdu kopā, tad tas, ko tu esi sacījuse, man izliekas tāds nevojadzīgs, tāls un tāds kā nomiris. Tikai tavā tuvumā man pieplok sirds. Tu esi tāda kā balta vien, pret tevi jūtos tāds novārtījies, tāds... tāds... e, caur un caur.

Kristīne strādā nervozi tālāk.

Edgars. Tā lūk, es svārstos un neesmu nudies ar sevi mierā. Nepavisam. Tu tam netici, es zinu, bet tā ir... *(Nokar galvu un cieš brīdi klusu. Tad viņš ieskatās Kristīnē, viņa acis iezibas, tas atmet galvu atpakaļ un uzsit viegli uz galdu.)* Kristīn, kas ir: darīsim visai šai lietai galu – precēsimies.

Kristīne saraunas tikko manāmi, bet neatbild.

Edgars. Viss tas par mūsu draudzību, un tā – viss tak tas ir meli. Mēs skaidri zinām, ka viens otru mīlojam. Ja tu manis nemīlētu, tad tev priekš manis nebūtu bijis tādas pacietības, un es *(ar pasprūkošu kaislību)*... es vakar tikko neielēcu Daugavā, redzēdams, ka tu ar Akmentiņu aizbrauc... Nāksi pie manis?

Kristīne *(lēnām kreklu salocīdama un nolikdama).* Nē.

Edgars *(it kā pietrūkstas un skatās ar savilkām uzacīm Kristīnē).* Nē? *(Pastingri.)* Tu niekojies. Ē, tu niekojies!

Kristīne *(ļoti noteikti, tomēr ar mazliet sēru pieskaņu).* Es saku, kas notiks. Es neiešu pie tevis.

Edgars *(apjucis).* Tu nenāksi?... *(Atkal droši.)*

Āk, tu tik mani gribi ķircināt. Dod nu vārdu, Kristīn.

Kristīne. Kā es nevaru, tā es nevaru.

Edgars. Vai tad tu manis nemīlo, ka tu šitā runā? Vai tad esmu pārskatījies? Tas tak nav un nevar būt.

Kristīne. Ko lai dziedos. Ja tu man nepatīktu, tad es gar tevi tik daudz nebūtu nopūlējusēs. Bet esmu sev cieti solījusēs tevis neprecēt. Es tev to tagad saku un arī to, ka turēšu vārdu.

Edgars. Un kāpēc tu šitā esi apņēmusēs?

Kristīne. Tādēļ, ka mūsu dzīve būtu nelaimīga. Tu vairs nevari kļūt citāds, un tāds, kāds tu tagad esi, tāds... tas... tā būtu mana nāve.

Edgars. Bet es tā vairs nedzīvošu. Nudie, nedzīvošu.

Kristīne. Tur nekas neiznāks, tu ar tagadēju jau par daudz ilgi esi apradis.

Edgars. Bet esmu tak jau uzsācis jaunu dzīvi. Vai tad tu neredzi?

Kristīne. Viena nedēļa! Un tā pate nez kā būtu pagājusi, ja tev Aldera nebūtu.

Edgars. Tātad Alders pie manis var ko izdarīt, bet tu nekā nespēsi?

Kristīne. Ko tad līdz šim esmu iespējuse?

Edgars. Līdz šim, līdz šim! Viena galva, viena bēda bij līdz šim! Lai nu gul, kas pagājis. Mēs precēsimies, un es palikšu citādāks. Es

klausīšos tevī kā... kā... kā suns kungā. Vai tad es būšu pirmais vīrs, kas atmet puišu niķus!... Nāksi? Jā?

Kristīne (*mocīta*). Nē – nē.

Edgars. Nu par ko tu tā otrādi runā, nekā tu domā, Kristīn? Tas tak tā ēmoti, Kristīn! (*Mēģina atvert viņas roku.*)

Kristīne (*izvairīdamās*). Nu esam galā. Man tev vairāk nekā nav ko sacīt.

Edgars (*iedegdamies*). Tā jau es neiešu projām! Neiešu, kamēr man citas atbildes nebūsi devuse, Kristīn. (*Apcērt viņai roku ap vidu.*)

Kristīne (*ātri atsvabinādamās. Stingri*). Liec mierā! Es tā negribu!

Edgars. Negribi? Tu mani mīlo un negribi, ka pie tevis pieskaros... ā, tie jau ir nieki! (*Sagrābj viņu, spiež pie krūts un grib viņu nobučot.*)

Kristīne (*klusām, drebēdama*). Edgar, laid vaļā!

Edgars. Tu mani mīlo un negribi - -

Kristīne (*mēģinādama atsvabināties, diktāk un panikni*). Edgar!

Edgars. Tie jau ir nieki!

Kristīne (*atsvabina roku un atgrūž Edgara galvu atpakaļ. Lielās dusmās*). Edgar! Vēl! (*Iesit viņam pa vaigu.*)

Edgars. Kristīn! (*Atlaiž Kristīni vaļā. Apgriežas un iet ātri uz durvīm. Apslēpj acis*

ar roku un stāv tā acumirkli. Tad ātri prom.)

Kristīne stāv kā apstulbuse, pāiet pāri soļū, apstājas atkal, tuvojas galdam, noslīd krēslā un sāk dikti šņukstēt.

Priekšgars.





III CĒLIENS

Barona kabinets. Ļoti grezni un ar smalku garšu ierīkots. Grāmatu skapis, kamīns. Uz pēdējā Bismarka portreja. Pie sienas Vidzemes karte, uz pjedestāla marmora biste. Pa labai rokai rakstāms galds, pa kreisai chaiselongue. Durvis pa labai un kreisai. Vidus sienā durvju vietā plats aizkars.

– PIRMAIS SKATS

Barons. Madama.

Barons pie rakstāma galda, ķešas grāmatu un zīmuli rokā. Madama stāv viņa priekšā.

Barons. Vai vēl kā nevajaga? Vai humeru pietiks? Jūs zināt, es tos labprāt ēdu.

Madama. Pietiks, barona kungs. Ir vēl četras dozes.

Barons. Nu tad labi. Sagaidāt mani parīt ar vakara vilcienu no pilsētas atpakaļ. *(Nobāž piezīmju grāmatu ķešā un satver kādu avīzi. Madama paliek stāvēt.)* Vēl kas? Ak, es piemirsu – vai priekš jums pašas arī kā neatvest?

Madama. Paldies, baronkungs, šoreiz nekā. Bet ja baronkungam vēl kāds acumirklis vajās
- - -

Barons. Runājat, runājat vien.

Madama. Es esmu... es nezinu, vai jūs to dzirdējuši, baronkungs, ka Frišvagars skrīveri Alderi tur tā paknapi. Es viņam pa reizei esmu ielējuse tasi kafijas. Bet par to nu man no viņiem jādzird pārmetumi, ka es jūsu mantu

izšķiežu. *(Uztraukta.)* Baronkungs, es to kafiju vēlētos samaksāt.

Barons. Samaksāt? Cik ilgi jau jūs pie manis diena, madam Horst?

Madama. Deviņi gadi.

Barons. Un cik ilgi bijāt pie mana tēva?

Madama. Divdesmit septiņi.

Barons. Un jūs varat domāt, ka trīsdesmit sešu gadu laikā iemantota uzticība varētu noslikt pāra tasēs kafijas? Ejat, tā nebija madama Horst, kas man par samaksāšanu runāja. Ejat un sakāt viņai: un, ja kāds pagājušajā naktī manu pili būtu nodedzinājis un madama Horst noziedznieku šorīt būtu pamieļojuse kā mīlu viesi, ir tad es nebūtu šaubījies, ka viņa pareizi darijuse.

Madama *(dziļi kustināta).* Es jums pateicos, baronkungs, es jums pateicos! *(Iet uz durvīm pa kreisai.)*

Frišvagars ienāk. Madama viņu palaiž garām un iziet.

– OTRAIS SKATS

Barons. Frišvagars.

Barons. Jūs nākat īstā laikā, Frišvaggar. Sakāt – kas tur ir ar to skrīveri un madamu Horst? Jūs viņai pārmetuši, ka tā viņam dodot kafiju? Ar kādu tiesību?

Frišvagars *(cienīgi).* Es viņai tādu lietu neesmu pārmetis, baronkungs.

Barons. Tad to darijuse jūsu kundze.

Frišvagars. To es nezinu.

Barons. Tur nav ko šaubīties. Madama Horst nupat par jums sūrojās. Es nevēlos, ka jūs iejaucaties lietās, kas šē pilī notiek. It sevišķi es nevēlos par madamu Horst nekādas kontroles, itin nekādas... Sēstaties.

Frišvagars (*paliek stāvot*). Es pie jums, baronkungs, gribēju griezties ar kādu sūdzību. Bet, tā kā man jārunā par vienu no jūsu tuvākajiem dienastniekiem, tad nezinu, vai tā atkal nebūs tāda iejaukšanās, no kuras man jāatturas.

Barons (*sausī*). Par ko jūs gribējāt sūdzēties?

Frišvagars. Par Edgaru.

Barons. Ko tas zellis nodarījis?

Frišvagars. Viņš manis vairs nesveicina.

Barons. Vai jums šī cilvēka sveicinājums tik svarīgs?

Frišvagars. Jums ar mani tikas jokoties, baronkungs. Vai jums tik vienaldzīgi, kādu cienību parāda kurš katrs jūsu... jūsu pirmajam ierēdnim?

Barons (*piespiež elektriska zvana pogu. Viskrelis ienāk no kreisās puses*). Edgaru!

Viskrelis. Viņš nupat ienāca ķēķī, baronkungs. (*Prom.*)

Barons. Man patīk, ja katrs savu cienību uztur ar sava paša spēku. Bet es jums labprāt

ēju palīgā, ja jūs to vēlaties.

Frišvagars. Es to vēlos, baronkungs.

– TREŠAIS SKATS

Barons. Frišvagars. Edgars.

Barons. Še Frišvaggar kungs stāsta, tu viņu nesveicinot, Edgar.

Edgars. Es viņa nesveicinu, baronkungs.

Barons. Par ko ne?

Edgars. Par to ne, ka man riebjas to darīt, baronkungs.

Barons. Riebjas?... Tā ir pieklājība, ko Frišvaggar kungs no visiem maniem dienestniekiem drīkst prasīt. Tu viņu turpmāk atkal sveicināsi.

Edgars. To es gan vairs nedarīšu, baronkungs.

Barons. Par ko?

Edgars. Es jau sacīju: man riebjas.

Barons (*nepacietīgi, asi*). Par ko riebjas?

Edgars cieš klusu.

Barons. Tu pretosies manai pavēlei?

Edgars. Es lūdzu piedošanu, baronkungs. Es no baronkunga esmu pieņemts priekš zirgiem un stallā. Kāda darišana Frišvagara kungam stalli? Vai viņš pieder pie zirgiem?

Barons. Diezgan! *(Pamāj ar roku, lai Edgars iet.)*

Edgars iziet.

– CETURTAIS SKATS

Frišvagars. Barons.

Frišvagars. No tā laika, kad jūs viņam to jājienu pierēķinājāt kā varoņa darbu, tas tēviņš tāds palicis. Tā ir jūsu pašu vaina, barona kungs.

Barons. Pavisam otrādi, Frišvagger. No tā laika viņš stipri labojies. Es dzirdu, viņš nemaz vairs nežūpojo. Tik renitenti viņš pret mani izturas pirmo reizi. Vai tikai nebūs jūsu vaina? Es nezinu, ko lai daru.

Frišvagars. Atlaist. *(Pūš.)*

Barons. To es nevaru. Vai jūs man tikpat veiklu jātnieku gādāsat vietā?

Frišvagars. Un jūs atļausat arī turpmāk mani no šī resgaļa visas muižas priekšā blamierēt? Barona kungs, es to necietīšu.

Barons. Tad sakāt, kā citādi lai viņu sodu. No algas atvilkt? Tas man nepatīk, un par naudu Edgars arī neko nebēdā..

Frišvagars. Pabiedējat viņu vismazāk ar atlaišanu.

Barons. Ar ko es biedēju, tā man vajaga arī gribēt izpildīt. Tas neiet.

Frišvagars. Barona kungs, jūs manis negribat aizstāvēt pret šo palaidni. Jūsu

stallja puisis jums stāv tuvāk nekā jūsu muižas pārvaldnieks. Labi, ka es to zinu. *(Prom ar dusmām.)*

Barons *(diktī).* Frišvagger!

Viškrelis ienāk.

– PIEKTAIS SKATS

Barons. Viškrelis.

Viškrelis. Akmentiņš no Ķezberiem vēlas ar baronkungu runāt.

Barons. Lai nāk! Un tad pasauca man Frišvagger kungu atpakaļ.

Viškrelis. Ja, baronkungs... Baronkungs, viendien sacījāt, ka no guļamistabas tepiķi iekritušās naudas trūkstot vēl vecs sudraba piecnieks. Es viņu nupat tur atradu. *(Pasniedz baronam naudu)*

Barons. Ā, jums tak reizēm gaišākas acis nekā Kristīnei. Abus zelta gabalus viņa atrada, šis sudraba plēvītes ne. Paldies!

Viškrelis prom, Akmentiņš ienāk.

– SESTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš.

Akmentiņš. Labdien, baronkungs!

Barons. Labdien, Akmentiņ! Nu ko labu teiksat? *(Māj, lai Akmentiņš nosēstas.)*

Akmentiņš. Pateicos! *(Nosēstas.)* Es nāku pie jums, baronkungs, kā Alaines dziedāšanas

biedrības priekšnieks. Mūsu dziedāšanas biedrība nodomājuse sarīkot zaļumsvētkus un griežas pie sava goda biedra ar padevīgu lūgumu priekš šiem svētkiem izbrīvēt pils parku lejā pie "Maskavas".

Barons. Labprāt. Tikai jums jāapsola par to gādāt, lai koki netiktu apskādēti. Pērn tas bija noticis.

Akmentiņš. Diemžēl. Šogad par kārtību gādās sevišķi parka sargi.

Barons. Nu tad man tur nekas nav preī.

Akmentiņš. Lielu paldies, baronkungs. Izrīkojuma dienu jums vēlāk paziņošu.

Sutka ienāk. Barons paskatās Sutkā.

– SEPTĪTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš. Sutka.

Sutka. Es, baronlielkungi, ar jums tā mazdrusciņ - -

Barons (*uz Akmentiņu*). Jā.. nu tad...

Akmentiņš. Vēlreiz pateicos par atļauju un – ardievu, baronkungs!

Barons. Ardievu, Akmentiņ. (*Akmentiņš prom.*) Bet man vairs nav daudz vaļas. Īsi, trīs vārdos, kučer, - - kas ir?

– ASTOTAIS SKATS

Barons. Sutka.

Sutka. Trīs vārdos es gluži nevarēju,

baronlielkungi...

Barons. Nu tad četros.

Sutka. Nāksies arī tā grūti. Bet kad baronlielkungi tā pavēlē: es gribētu precēties, baronlielkungi.

Barons. Precēties! Ā! Nu labi, labi. Ar ko tad?

Sutka. Ar to pašu moderi, baronlielkungi.

Barons. Piena vai lopu moderi?

Sutka. Piena moderi, baronlielkungi. Jūs jau varbūt ziniet... jave...

Barons. Es nekā nezinu. Kas tur ko zināt?

Sutka. Nuja, kad nu ne, tad... tade... Un to kučura vietu es arī ar to pašu reizi gribētu atstāt. Man tās rokas, redziet, baronlielkungi, reizēm notirpst. Tad es labāk pie tām govīm.

Barons. Jā, tu esi labāks barotājs nekā braucējs. Tas tiesa. Ja modere ar to mierā, es tevi labprāt atlaižu.

Sutka. Mums jau savā starpā viss norunāts, baronlielkungi.

Barons. Nu tad daudz laimes!

Sutka. Paldies, baronlielkungi! (*Krīt pie rokas.*) Pateicos! (*Iet pie durvīm.*) Pateicos, baronlielkungi! (*Prom.*)

Barons nosmīn tam pakaļ un uzpīpē papīrosu. Alders ienāk ar dažiem papīriem rokā.

– DEVĪTAIS SKATS

Barons. Alders.

Barons. Paraksti?

Alders (*tuvodamies*). Jā, baronkungs. (*Noliek rakstus barona priekšā.*)

Barons (*paskatās pavirši rakstos un parakstā tos. Tad pēdējā ieskatīdamies*). Kas tas? Tās jau ir peršas. Ko jūs man tur atnesuši! (*Sniedz viņam papīru atpakaļ.*)

Alders. Es jūs, baronkungs, gribēju lūgt, lai jūs tos pantus izlasiet.

Barons. Par ko? Es no dzejoļiem nekā nesaprotu. (*Nomet lapu uz galda.*) Vai varbūt jūsu pašu darbs?

Alders. Jā – un es gribēju no jums izlūgties spriedumu...

Barons. Jūs jau dzirdat, es no tādām lietām nekā neјēdzu. Zinu tikai, ka tās visretākos gadījumos kaut ko ienes. Kā jūs uz šo nelaimīgo ideju nākuši?

Alders. Kā to lai izskaidroju: man bij jādzejo, un es dzejoju.

Barons. Varu jums dot tikai vienu padomu: metat to dzejošanu pie malas, pirms tā jums nav kļuvuse par nepārvaramu ieradumu. Citādi jūs priekš praktiskās dzīves kļūstat par nederīgu cilvēku.

Alders. Es jau tas esmu, baronkungs. Un tādēļ es... jūs... gribēju lūgt: vai jūs man no viņas nevarētu palīdzēt atsavināties?

Barons. Atsvabināties? No praktiskās dzīves? Jā, kā lai es to izdaru?

Alders. Atļaujiet man to izteikt: palīdzat man tikt pie augstākas izglītības.

Barons. Es domāju, tās jums priekš jūsu stāvokļa pilnīgi pietiekoši. Jūs rakstāt un runājat trijās valodās, un, es manu, jūs šo to arī esat lasījuši.

Alders. Bet tas viss manis vēl neatsvabina!

Barons. Vai augstskola jūs atsavinās? Arī aiz tās stāv praktiskā dzīve ar saviem prasījumiem.

Alders. Bet ne ar tik neјēdzīgiem! Es tagad esmu kā akmeņu šķausna, kas guļ uz šosejas un kuru braucēji pamazām saberž putekļos.

Barons. Ikkatram apzinīgam cilvēkam sava dzīve jāpurē pienākumam. Vai jūs kā dzejnieks domājaties būt brīvs? Jo augstāks amats, jo lielāki pienākumi.

Alders. Un jo saldāka apziņa, kad tie veikti. Citādi man būs ap sirdi, kad vakarā apgulšos, Alaines piena rēķinus savedis kārtībā, un citādi, kad būšu sarakstījis gabalu, kas cilvēci var atsavināt no kāda briesmīga aizsprieduma.

Barons. Priekš lieliem mērķim dzīvot un mirt, tā palaikam ir jaunu karstgalvju ilgošanās. Bet viņiem nenāk ne prātā savu varoņa pacietību, paš aizliedzību un izturību rādīt tais mazās lietās, kuras tiem ar roku sasniedzamas, kamēr izdevība uz lielajiem darbiem ir ļoti reta. Un, kā šie lielie darbi ir tikai viņu sapņi, tā tas pa lielākai daļai ir arī ar viņu spēku.

No smilkšu ķerras atstājas, bet kalna apgāzt nevar. Ja gribat gatavoties uz lielām lietām, tad pa priekšu parādaties mazos darbos kā uzcītīgs strādnieks.

Alders. Cik ilgi man to smilkšu ķerru vēl dzīt? Līdz pirksti vairs neatliecas taisni? Es domāju, es tiem maziem pienākumiem jau līdz apgrēcībai esmu bijis uzticīgs.

Barons. Un es domāju, jūs pret dažu no tiem vēl līdz apgrēcībai esat bijuši akli. Mums ir pienākumi uz āru un pienākumi pašiem pret sevi. Kā stāv ar pēdējiem? Kā jūs savu karakteri esat cietinājuši priekš diženās nākamības iekarošanas? "Maskavas" krogs ir bijuse jūsu smēde, un mans staļļa puisis bijis tas kalējs, kas jums jūsu ieročus palīdzējis rūdīt!

Alders (*apjucis*). Baronkungs... šis pārmetums... ja jūs lietas īsto sakaru zinātu... taisni šī lieta runātu man par labu.

Barons nosmejas klusām un omulīgi.

Alders (*lepni*). Jūs man neticēsat, baronkungs! Bet lai ir! Es gribēju padarīt krietnu darbu. Es Edgaru gribēju atgriezt.

Barons (*ar laipnu ironiju*). Jūs...? Arvienu labāk. Tā tad nejutaties aicināti uz dzejnieka amatu vien, bet arī uz mācītāja?

Alders. Katrs īsts dzejnieks ir dzimis mācītājs!

Barons. Kā tad! Un arī ārsts. Es nu vairs nebrīnēšos, ja jūs turpmāk manai vešerienei parakstīsiet recepti pret kaulu sāpēm! Šādā kārtā nav grūt ap visām lietām šaudīties apkārt un savu vieglo prātu aizbildināt ar pienākuma vārdu.

Alders. Jūs mērojat pienākumu ar collu mēru, es ar asu mēru. Tā mēs nekad nesapratīsimies, baronkungs.

Barons. Man arī tā liekas. Bet, kur man trūkst saprašanas, tur man arī trūkst gribas kaut ko darīt.

Alders paņem parakstītos papīrus, palokās un aiziet. Barons noskatās brītiņu viņam pakal, paņem tad lapu ar dzejoļiem, lasa, pārplēš to lēnām vienreiz pušu un iemet papīru kurvī. Viena daļa nokrīt zemē. Frišvagars ienāk.

– DESMITAIS SKATS

Barons. Frišvagars.

Barons (*stingri*). Es jūs gribēju lūgt, Frišvagger, sarunā ar mani turpmāk vairāk savaldīties. Es cienu jūsu spējas. Bet es nevaru ļaut, ka jūs atstājat neievērotas mūsu starpā vilktās robežas. (*Frišvagars tikko manāmi palokās un grib iet.*) Vēl ko. Tas Alders – viņš man lāgā nepatīk. Viņam tāda neskaidra galva. Pārspilētas iedomas. Es varbūt nemaldos, pieņemdam, ka viņš uz Edgaru darījis to slikto iespaidu. Es tādus cilvēkus labprāt muižā neieredzu. Jūs esat viņu pieņēmuši, gādājat, ka tas drīzumā atkal aiziet.

Frišvagars. Kā jūs vēlaties, barona kungs.

Viškrelis ienāk. Tūlīņ pēc tam madama.

– VIENPADSMITAI SKATS

Barons. Frišvagars. Viškrelis. Madama.

Viškrelis. Zirgi pie durvīm, baronkungs. Pēc

astoņām minūtēm pienāks vilciens. *(Paņem mazu koferi un nes to uz durvīm pa labai rokai.)*

Barons. Es tūliņ braukšu. Revolvers ir?

Višķrelis. Jā, mazais. Lielajam pie stobra ir drusku rūsas. Tas palika manā istabā.

Barons. Labi.

Višķrelis atver durvis, barons iziet. Viņam seko madama un Frišvagars. Skatuve mazu brīdi stāv tukša. Tad Klenga ienāk ātri pa kreisajām durvīm, satrūkstas, kabinetu ieraudzīdams tukšu, un grib doties atkal laukā. Madama ienāk atpakaļ.

– DIVPADSMITAIS SKATS

Madama. Klenga.

Madama. Nu, Klenga, ko jūs te?

Klenga. Ak, madamiņ, cienīgā, neņemāt nu par ļaunu, es tepat tikai pie durvīm... tālāk ne... nудie... gribēju vēl lielkungu, kā smejas, noķert aiz svārku stūra -

Madama. Baronkungs nupat aizbrauca.

Frišvagars un Višķrelis ienāk atpakaļ. Madama aizslēdz durvis, izvelk atslēgu un iebāž to ķešā, un aiziet.

– TRĪSPADSMITAIS SKATS

Frišvagars. Višķrelis. Klenga.

Frišvagars. Kas ir, Klenga?

Klenga. Labdien, cienīgstēvs! *(Krīt pie rokas. Višķrelis nozūd aiz aizkara.)* Gribēju, ek, ar baronlielkungu... bet jūs jau nu vēl labāk... jums jau nu tāda pate vara...

Frišvagars. Kas ir, kas ir?

Klenga. Ek, tie žagari uz Daugavas krasta. Man tagad būtu vaļas cirst, ja būtu brīv.

Frišvagars. Jā, tev! Tev ir vaļa. *(Pūš.)* Bet man vēl nav bijis vaļas viņus apskatīt.

Klenga. Es jau zinu, vai ta nu cienīgtēvam tā... nez par ko cienīgtēvam nav jāgādā... Muižas būšana... Nav jau tā kā muziku māja... *(Nokreškas.)* Es... ese... viņreiz cienīgmāte ieminējās... neesot... tad es atvedu tādu spainīti sviesta...

Frišvagars. Cik tad mārciņa maksā?

Klenga *(laimīgs).* Gan salīgsim ar cenu, cienīgtēvs, ja tik būs diezgan prišs. Es jau gan saimniecei sacīju, lai to prišāko.

Frišvagars. Nu, lab, lab. Es rītu vai parītu aizbraukšu apskatīt tos krūmus. Barona nebūs mājā, tad iznāk tā pavalīgāk.

Klenga. Paldies, paldies, baron – cienīgtēvs! *(Krīt pie rokas.)* Nu tad es gaidīšu. Ar Dieviņ!

Frišvagars nopurd kaut ko bārdā. Klenga iziet. Višķrelis izlien pa priekškara starpu.

– ČETRPADSMITAIS SKATS

Frišvagars. Višķrelis.

Frišvagars. Siksts vecis tas Klenga. Ko

tas reiz iedomājies, tam jānotiek. (*Piedāvā Viskrelim cigāru*).

Viskrelis. Pateicos, Frišvagara kungs. Jā, tiesa gan.

Frišvagars. Nā, kā jums patīk gaidāmās pārmaiņas, par kurām barons nupat ieminējās?

Viskrelis. Es savām ausīm negribēju ticēt! Kučurs par modernieku un Edgars par kučuru. Taisnību sakot, tas aitasgalva Sutka nu gan arī vairāk der laidarā nekā stallī, bet tas Edgars!

Frišvagars. Tuvu jau tas līdz šim bij pie barona auss, nu tas būs vēl tuvāk. Pagaidat tikai, tas arī jums drīz dancos uz deguna.

Viskrelis. Vai jūs baronam stāstījāt par viņa nepieklājībām pret jums?

Frišvagars. Par ko man to darīt! Manis šī resgaļa rupjības neaizskar.

Viskrelis. Un es cerēju, ka jūs viņam laužīsāt kaklu.

Frišvagars. Ja jums viņš tik apnīcis, par ko gaidāt no manis, ko pats varat izdarīt?

Viskrelis. Šimbrīžam tas nav pa manai spējai.

Frišvagars. He! Katram cilvēkam ir savs valdziņš, aiz kura to var pakārt. Un šim Edgaram ir pat resns valgs ap kaklu: viņš žūpo.

Viskrelis. Nedzer vairs, kamēr skrīveris viņam piesities par draugu.

Frišvagars (*pūš*). Man Alders izrādījies par nederīgu. Es viņu atlaidīšu.

Viskrelis. Tā cita lieta. Bet tomēr - - Edgars no manis sācis sargāties.

Frišvagars. Ņemat Sutku palīgā.

Viskrelis. Tā viņš tāpat neieredz.

Frišvagars. Pavāru.

Viskrelis. Pavārs nekā neuzņemsies.

Frišvagars. Vai tad pavāram jāzin, ko viņš dara!

Viskrelis. Bet kā tad viņš nezina dāms - ?

Frišvagars. Nu neizliekaties nu!

Viskrelis. Nē, es par tiesu nesaprotu.

Frišvagars. Pavārs ir labsirdīgs cilvēks. Tāds reibumā arvien meklē draugu un glāzītes biedra. Ja jūs viņam pa priekšu iestāstīsiet: Edgars par jums runāja to labu un to labu, tad jūs - -

Viskrelis. Ā, tā! Es pavāru, viņš Edgaru -

Frišvagars. Un, kad viņš to pusi tā drusku būs sasildījis -

Viskrelis. Tad es viņu pamatīgi ieziepēšu un uzliešu garu.

Frišvagars. Un gādāsat, ka tas tik drīz no pirts netiek laukā. Na, redzat, jūs nemaz tik neapķērīgs neesat. Tā jaunais kučurs drīz no bukas būs zemē.

Viskrelis. Cerēsim.

Frīšvagars. Par to nešaubāties. Cilvēks, kas no kaut kādas kaislības sāk atjūgt, līdzinās slimniekam, kas nupat piecēlies no gultas. Mazākais nieks to atkal sviež atpakaļ. Pēc pāra nedēļām te būs zaļumsvētki (*Kristīne ienāk. Frīšvagars it kā valodu turpinādam.*) - -
- tādēļ lieciet kučuram tās zaļās kamaniņas nonest un paziņojat segliniekam - -

Viskrelis. Es dzirdēju, ko barons sacīja, es to nepiemirsišu, Frīšvagara kungs.

Frīšvagars iziet.

- PIECPADSMITAIŠ SKATS

Viskrelis. Kristīne.

Kristīne saloka uz rakstāma galda samētātās avīzes un noliek tās uz etiāžas.

Viskrelis. Vai gribat ko patīkamu dzirdēt, Kristīn?

Kristīne. Par ko ne.

Viskrelis. Edgars iecelts par Alaines kučuru.

Kristīne. Un kas man tur par prieku?

Viskrelis. Nu Edgars varēs precēties.

Kristīne. Tas tad būs viņa prieks, ne mans.

Viskrelis. Nu – varbūt jūsu un viņa – abu divu.

Kristīne. Jūs esat nekaunīgi, Viskrell!

Viskrelis. Vai tādēļ, ka man tik labas acis? Es redzu gan, kas viens otram ar lielu likumu iet garām un, garām aizgājuši, tomēr viens otru ar acīm apēd... Kristīn, Kristīn, to es no jums nebūtu domājis! Tik nelabu garšu! Fui, deivell! (*Prom.*)

- SEŠPADSMITAIŠ SKATS

Kristīne. Vēlāk Alders.

Kristīne iekustas dūsmīgi un turpina tad rakstāmgalda uzkopšanu. Paceļ zemē gulošos papīra gabalus un met tos kurvī. Ieskatās vienā gabalā un sāk lasīt.

Kristīne. Mūžīga mīlestība

Manā dārzā, dārziņā

Bārga krusa bira,

Rozītes pusnomira,

Pusnenomira.

Nolauztos zarus

Meitene kājām mina,

Bet jaunas atvases

Saknītes dzina...

Mūžīga mīlestība... (*Atspiežas pret rakstāmo galdu un nolaiž roku ar papīru gar sāniem. Alders ienāk.*) Aldera kungs – kā tas dzejolis te iekļuvis? Tas tak ir jūsu rokraksts?

Alders. Es viņiem nupat nāku pakaļ... Saplēsti?... Man tie pirmiņ ar citiem papīriem bij atnesuši līdz.

Kristīne. Tā tad jauns dzejnieks? Un nelaimīga mīlestība arī jau?

Alders. Tā nav mana. Tas ir Edgara dārziņš, kuru jūs izpostāt.

Kristīne. Aldera kungs!

Alders (*sīrsnīgi*). Mīļā Kristīnes jaunkundze, nu sakāt – par ko jūs pret viņu tik cietsirdīga?

Kristīne. Par to, ka tur nekas nedrīkst iznākt.

Alders. Nedrīkst? Kas tad jums aizliedzis kļūt laimīgai? Kaut jūs zinātu, kā Edgars jūs mīlē!

Kristīne. Es zinu to, Aldera kungs. Bet es arī zinu, ka nav briesmīgāku ciešanu, kā kad divi cilvēki viens otru mīlē un tomēr moka. Es negribu iekļūt šajā ellē.

Alders. Par ko jūs tik stūrgalvīgi turaties pie domām, ka Edgars paliks tāds, kāds tas bijis? Jūs taču redzat – viņš jau ir pārvērties.

Kristīne. Jums par patikšanu un man par spīti viņš pārvērties, bet ne paša sirds skubināts.

Alders. Bet, ja nu viņš tāds paliek?

Kristīne. Ja viņš tāds paliek? Ja viņš tāds paliek?... (*Nošalkdama.*) Ak, ko jūs runājat! Tas brīnums jau nekad, nekad nenotiks. (*Novēršas, savas uzkušošās jūtas gribēdama apslēpt, un aizsteidzas ātri aiz priekškara.*)

Alders (*paceļ no papīra kurvja sava manuskripta gabalus un saplēš tos gausi mazos gabaliņos. Tos kurvī sakaisīdams atpakaļ*). Dusat saldi!

Edgars ienāk steidzīgi.

– SEPTIŅPADSMITĀIS SKATS

Alders. Edgars.

Edgars (*bez svārku, tikai sarkanā krekļā ar vajēju, pelēku vesti*). Tā tad atlaists!

Alders. Kas? Tu?

Edgars. Nē, jūs – jūs! Vai ta vēl nezināt? Frišvagars jūs atlaidis.

Alders. Tā?!...

Edgars. Nu redzat! Tas notiek manis dēļ! Nu redzat, nu!

Alders. Es aiziešu, bet ne tevis dēļ. Tā mana paša vaina. Es baronam lūdzu, lai viņš mani no visiem šiem vagariem atsvabina. To nu viņš arī dara, tikai drusku citādi, nekā es domāju.

Edgars. Un es atkal palieku viens pats.

Alders. Tev paliek Kristīne.

Edgars. Vai jūs tā domājat? Nu tad paklausaties: man bij kauns jums to agrāk stāstīt. Es viņu viendien uzrunāju. Un ko viņa man atbildēja?... Viņa man iesita.

Alders. Iesita?

Edgars. Jā, mīļo Alder, tu man esi labākais draugs pasaulē, bet iesit – es nezinu, kuru cilvēku būtu laidis dzīvu no pēdām, ja tas man būtu iesitis! Tik tiešām, man tāda daba... Un viņa man iesita... Kā ledus man apsala ap sirdi. Es domāju, nu viss pagalam, nu es viņu ienīdēju. Bet par velti, par velti! Dusmas un mīlestība, mīlestība un dusmas māc mani vai nost – es nezinu, ko lai daru. (*Pieklaujas pie Aldera.*)

Alders apņem viņu mīļi. Klusums.

Edgars. Šodien atkal tas Akmentiņš te ložņā apkārt. Ko viņš te grib, ko viņš te grib!

Alders. Viņš no barona izprasījis parku zaļumsvētkiem.

Edgars. Un sēd tagad vešerienes istabā. Tur viņš izlūgsies sev dancotāju – uz visu mūžu!

Alders. Edgar, vai tu Kristīni tik slikti pazīsti?

Edgars. Vienu taču viņai vajag ņemt. Mani viņa atraidīja – kādēļ viņa lai nenosolās Akmentiņam! Ā, to iedomāt! Trakam jāpaliek!

Vešeriene ienāk.

– ASTONPADSMITAIS SKATS

Alders. Edgars. Vešeriene.

Vešeriene (*uz Alderi*). Vai Kristīnes neredzējāt, jaunsungskus?

Alders. Viņa iegāja zālē. Iesim, Edgar!

Edgars. Ejat vien.

Alders prom.

– DEVIŅPADSMITAIS SKATS

Edgars. Vešeriene.

Vešeriene tuvojas aizkaram.

Edgars. Pagaidi drusku, Kristīnes mamm... Vai Akmentiņš vēl pie jums?

Vešeriene (*nelaipni*). Kas tev tur ko taujāt? Ir viņš, nav viņš.

Edgars. Mamm, es Kristīni gribu precēt! Tādēļ sūti to Akmentiņu projām, ja tas vēl tur ir.

Vešeriene. Kā negudrs! Vai nezini, ka Kristīne tevis negrib!

Edgars. To tu viņai esi ierunājuse. Viņa mani mīlo. Neturies nu vairs pretī. Man tagad būs laba vieta ar. Barons mani ieliek par kučuru.

Vešeriene. Un cik ilgi tu tai labā vietā būsi?

Edgars. Nu tu tak redzi, kā es tagad dzīvoju!

Vešeriene. Vai vēl nedēļu varēsi novaldīties?

Edgars. Par cik ilgu laiku tad tu man ticēsi? Par pusgadu, gadu? Nu, es nodzīvošu vienu gadu tā, kā šīs nedēļas, tikai netinaties vairs ar to Akmentiņu. Vienu gadu – to tu man tak vari novēlēt, mamm! Ja es šoreiz savu solījumu pārkāpju, tad... tad lai ar visu esmu zaudējis. Tad tiešām Kristīne darītu aplam, vēl par mani iedomādama. Mamm, esi nu tā ar mieru!

Vešeriene (*cietī*). Tam visam vajadzēja notikt agrāk. Varbūt, ka tad tev Kristīne būtu krituse. Tagad ir par vēlu. Es viņu nupat nosolīju Akmentiņam.

Edgars. Nupat – Akmentiņam! (*Neskanīgi.*) Kam tu tā dariji, Kristīnes mamm! (*Klusums. Apķerdamies.*) Bet Kristīne? Kristīne pate jau vēl nekā nav teikuse! (*Iet uz priekškaru.*)

Vešeriene (*viņam ceļā*). Kur nu! Kristīnes jau te nemaz nav. Prasīju, tikai valodas gribēdama. Bij izgājuse pa balkona durvīm un sēd lejā istabā.

Edgars. Pie Akmentiņa, pie viņa! (*Ātri prom.*)

Vešeriene (*pieiet pie priekškara, to mazliet pašķirdama*). Kristīn!

Kristīne ienāk.

– DIVDESMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Kristīne (*acis noslaucīdama*). Vai tu mani par tiesu Akmentiņam nosolīji, mamm?

Vešeriene (*laimīgi*). Kad viņš prasīja! Ko man citu bij teikt? Nāc nu, viņš lejā gaida.

Kristīne. Es neiešu. Es viņam tagad nevaru rādīties.

Vešeriene. Es tevis nesaprotu. Vai tu viņa negribi?

Kristīne. Nē.

Vešeriene. Kungs tēti! Kristīn, Kristīn nerunā nu tā! Nu tak vairs nav laika galvu grozīt un pretoties, nu tak pienācis acumirklis, kad tā lielā laime jāsaņem vien ir. Nāc, nāc.

Kristīne. Es tak sacīju, es neiešu.

Vešeriene (*sāk raudāt*). Manu dieniņu! Vai tev prāts pavisam sajucis! Kristīn, lūdzama, klausies jel šoreizīt savā mātē! Tu tak netici, ka tas Edgars - - tu dzirdēji, ko viņš nosolījās?

Kristīne. Es dzirdēju. Un ja viņš veselu gadu noturas uz ceļa?

Vešeriene. Nu tad es arī teikšu: ar žēlīgu Dievu, ņem viņu! Bet tā jau nu nebūs! Pēc trim četrām nedēļām gulēs grāvī pa vecam. Esi nu

tādēļ prātīga un, ja arī neapsolies, tad tak arī neatlaid tā Akmentiņa pavisam. Meitai tak nu reiz jāprecas vien ir. Apdomā to zelta cilvēku, apdomā manas vecuma dienas!

Kristīne (*grūti cīnīdamās*). Nu tad atlaid tu viņu pēc sava prāta.

Vešeriene. Tev jau nu gan pašai bij jānāk – ak Dievs, tev jau nu gan pašai... (*Iziet.*)

Kristīne saņem galvu rokās un sēd nekustēdamās labu brīdi. Sāk tad atkal avīzes sakārtot. Noiet pie etažeras un uzspiež pieri pie plaukta malas. Atkal klusums. Akmentiņš ienāk.

– DIVDESMIT PIRMAIS SKATS

Kristīne. Akmentiņš.

Kristīne atjēdzas.

Akmentiņš (*loti silti un padevīgi*). Atvainojat, Kristīnes jaunkundze... ka es... ka es ar to atbildi vien neapmierinājos, kādu man jūsu mammiņa atnesa... Es nāku... es gribēju izlūgties pilnīgāku. (*Aizkars iekustas, it kā aiz viņa kāds nostātos. Vēlāk tas pašķiras, un uz acumirkli top redzama Edgara sarkanā roka, kuras pirksti apcirtušies ap revolveri. Sāk mesties lēnām krēsla.*)

Kristīne (*grūti*). Akmentiņa kungs, man vispirms no jums jāizlūdzas piedošana. Esmu ar jums rotājusēs, kā man neklājas. Es jūs nemilēju - -

Akmentiņš. To es jau zināju. Sirds izmana sirdi. Bet es domājos novērojis, ka jums neesmu nepatīkams. Ar to man šim brīžam

pietiks. Vieniem mīlestība iekrīt klēpī kā debesu dāvana, otriem tā jāiekaro kā sveša, naidīga zeme. Mans liktens būs viņu iekarot.

Kristīne. Bet ja nu jums tas neizdotos?

Akmentiņš. Pilnīga palaušanās ir it kā pusuzvaras. Un es uz neko stiprāk nepaļaujos kā uz to, ka jūs man reiz piederēsāt. Jūs jau nezināt, cik dziļi es jūs savā sirdī esmu ieslēdzis! Dienām un naktīm manas domas pie jums, pie jums vien kavējas. Visa ilgošanās, visa meklēšana, kas mani ir, tikai jums vien tiecas pretī. Man sava dzīvība nav dārgāka par jūsējo! Kur sirds tā deg vienā ugunī, tur tak pa dzirkstelītei vajaga pārlēkt arī uz otru, tur arī šai otrai pēdīgi jāskā kvēlot. *(Īss klusums.)* Nedomājat, ka es jūs caur mūsu laulību gribētu ievest melu purvā. Atstāsim pie malas visu izlikšanos. Runājat vēl vaļsirdīgāk un sakāt, ka jums patīk kāds cits. Arī ar to es apmierināšos. Es zinu, jūs viņa negribat aplaimot, es zinu, ko laiks atnesīs. Esmu pacietīgs, varu gaidīt. Būsim sākumā tādi pieticīgi laulības iebūvieši. Iztiksim ar draudzību, kāda saista māsu ar brāli. Nākat uz Ķezberiem kā mana padoma devēja un līdzspriedēja visās manās gaitās. Strādāsim kopā, kamēr atausis diena, kad jūsu acīs lasīšu laimīgo vēsti: tu esi uzvarējis! Tikai tad svēfīsim kā bagātnieki savu īsto kāzu dienu!

Kristīne. Tas viss skan tik vilinoši, bet es tomēr nevaru, Akmentiņ.

Akmentiņš. Jūs darāt mani nelaimīgu, Kristīn.

Kristīne. Kā lai daru laimīgu, kad pate esmu tik nelaimīga! *(Raud.)*

Akmentiņš. Vai tad lai izeju nabagāks, nekā

ienācu? Neatņemiet man jēl pavisam cerības.

Kristīne. Ko lai jums saku! Jūs esat tik krietns, un es jūs labprāt redzētu laimīgu. Ja jūs tas apmierina: ejat un domājat, ka jums šoreiz nekādas atbildes neesmu devuse. Vairāk es nevaru.

Akmentiņš. Es jums no sirds pateicos. *(Kristīne sniedz viņam roku, viņš to karsti nobučo.)*

Kristīne. Nē, ak nē... *(Akmentiņš aiziet. Kristīne pasper pāri soļu, it kā atkal gribētu iet zālē, sasit rokas kopā un saka dziļā izmisumā.)* Uz kurieni – ak, uz kurieni!

Edgars atšķir aizkaru vaļā un stāv Kristīnes priekšā.

– DIVDESMIT OTRAIS SKATS

Kristīne. Edgars.

Edgars *(kaisli, rokas paceldams).* Šur! Pie manis!

Kristīne *(iesaucas sabijusēs un atkāpjas ātri).* Edgar! Ko tu gribi? Šaut?

Edgars. Šaut? *(Apķerdamies cērt revolveri zemē.)* Par ko vairs šaut! Dzīvu es tevi gribu... dzīvu, dzīvu... *(Tuvojas viņai.)*

Kristīne *(atkāpdamās).* Ko tu runā! Edgar! Atjēdzies jēl! *(Grib bēgt uz kreisajām durvīm, Edgars aizsteidzas priekšā un aizslēdz tās.)*

Edgars. Diezgan tu man esi bēguse! Tagad tu man vairs neizbēgsi!

Kristīne. Edgar! Neslēdz! *(Skrien uz otrām durvīm, kuras atron aizslēgtas. Bailēs.)* Edgar! Apdomā, kur tu esi! Es kliegšu!

Edgars *(kā noreibis).* Nāc dod man mutes! Nekad tu vēl tik skaista neesi bijuse, kā kad Akmentiņu atraidīji. Nekad!

Kristīne virzās uz aizkaru.

Edgars. Arī tur viss cieti... balkona durvis... viss... Tikai vienu muti... vai gribi, lai noslēpstu... *(Grib Kristīni notvert.)*

Kristīne pasītas sāņš un skrien caur aizkara risumu, satver pie tam aizkara malu un atrauj, bēgdama un it kā aiz tā slēpdamās visu aizkaru vaļā. Atsedzas lepna zāle, pilna rožaina vakara sārtuma, no kura plata svītra slīpi ieplūst kabinetā. Kristīne nozūd zālē.

Edgars. Par velti – netiksi vaļā! *(Nozūd viņai pakaļ.)*

Kristīne *(neredzama).* Edgar! Palīgā, palīgā! *(Aizskrien zāles dibenā, atvērumam garām. Edgars viņai pakaļ.)*

Edgars. Nekliedz, neviens mūs nedzird!

Kristīne *(neredzama).* Laid vaļā!

Edgars. Nemūžam!

Kristīne *(dusmu asarās).* Ak tu... ak tu... tu...

Edgars iznes Kristīni kabinetā.

Kristīne guļ viņa rokās kā nost.

Edgars *(nolaižas ar Kristīni uz chaiselongue.*

Kvēlaini). Kristīn... Kristīn... Es jau nekā... Es jau itin nekā... mīļākā, sirdsmīļākā... *(Bučo viņu.)*

Kristīne atver drebēdama acis.

Edgars. Man jāmirst bez tevis... *(Bučo viņu atkal.)* Neraudi, sirdsmīļākā... tu jau esi mana... es tavs... tu mana... es tavs... pavisam... pavisam...

Kristīne *(apcērt viņam rokas ap kaklu).* Tu... tu...

Priekšgars.

IV CĒLIENS

Daļa no Alaines parka. Ēnaini koki ar celiņiem un dārza soliem. Paparžu dobes. Pašā priekšā pa kreisi četrstūrainis paviljons, kura kulisēm piegrieztā puse ir no mūra. Prospektam piegrieztā siena sniedzas apmēram tikai līdz krūtiņ. Pārējās abas puses ir vaļā. Paviljona jumts guļ uz sienas un diviem stabiem. Paviljonā apaļš galds un gar sienu un barjeru veci soli. Kalni ar mežiem aizsedz tālskatu. Pēcpusdiena.

– PIRMAIS SKATS

Koris (neredzams). Madama. Vēlāk Alders.

Koris (dzied.)

Aiz miglas man dzimtenes celiņš dārgs,
Aiz miglas, ko debeši brien.
Šeit ziemelis pūš tik bārgs, tik bārgs,
Tur saulīte smejas vien.

Mazs putniņš pār leju, pār kalnu dej
Un dziedādams debešos skrien.
Ak, aiznes, jel aiznes dzimtenei
Tur saulītē labudien.

Madama (*sēd uz sola un klausās. Pēc brīža uznāk Alders no kreisās puses, sasveicinājas ar madamu un nosēstas viņai līdzās. Kad dziedāšana apklususe, tad madama uz Alderi*). Tātad jūs arī mūsu svētkos, mīļo Alder?

Alders. Gribējās par vari atkal Alaines redzēt.

Madama. Jā, ir savādi, ar kādu mīlestību cilvēks pie nedzīvām lietām var pieķerties. Es laikam mirtu, ja man Alaine būtu jāatstāj.

Alders. Daba nav nedzīva, madam!

Madama. Bet runā taču tomēr tikai tādu valodu, kādu no viņas gribam dzirdēt... Nu, ko tagad darāt?

Alders. Dzīvoju pie vecākiem un sagatavojos uz ģimnāzijas beigu eksāmenu.

Madama. Tas ir pareizi. Ja neiet pa vienu ceļu, sākat pat otru. Tikai nerūsēt uz vietas.

Alders. Kā klājas Edgaram?

Madama. Tas ir tikpat laimīgs, kādu to atstājāt.

Alders. Un Kristīne?

Madama. Tā saka arvien, šī tikai tagad zinot, kas esot dzīve.

Alders. Viņi taču arī ir še?

Madama. Kristīnes nebūs. Māte arvien vēl slima.

Alders. Un arvien vēl pie tām pašām domām?

Madama. Tās jau ir viņas slimība. Kristīne nelaimē, Kristīne nelaimē...

Alders. Edgars taču pirms kāzām apņēmies pierādīt, ka tas arī kārtīgi prot dzīvot. Vai tad tas viņas nemaz neapmierina?

Madama. Nē, viņas vīra spoks viņai nedod miera.

Alders. Ērmotil

Barons, Akmentiņa pavadīts, uznāk no kreisās puses.

– OTRAIS SKATS

Madama. Alders. Barons. Akmentiņš.

Madama pieceļas un sveicina mēmi.

Alders (*pieceldamies*). Labdien, Akmentiņa kungs!

Barons un Akmentiņš atņem sveicinājumu.

Barons (*uzmetis asu skatu Alderam, uz madamu*). Nu, madam Horst, kā pajautrināties?

Madama. Es domāju, ka dziesmas nekur neskan tik skaisti kā Alaines parkā.

Barons. Tur jums taisnība... Jauks laiks... ko?

Madama. Jā, baronkungs... ļoti...

Barons novēršas, un madama ar Alderi, klusām sarunādamies, aiziet uz kreiso pusi, kur tie dibenā nozūd.

– TREŠAIS SKATS

Barons. Akmentiņš.

Barons (*pret paviljona stabu atspiedies, noskatās, kā svētku viesi starp kokiem pastaigājas un sarunājas*). Paskataties jel, Akmentiņ! Ko gan jūsu tēvatēvs teiktu, ja viņš šie pie mums stāvētu kā trešais? Par kādiem viņš visu to pulku tur noturētu?

Akmentiņš. Par kungiem, baronkungs.

Barons. Ne citādi. Un, ja viņš, par šādu pārvēršanos priecādamies, gribētu pateikties, pie kā viņš tad vispirms grieztos?

Akmentiņš. Garos gadu simteņos mūsu tēvi sakrājuši pulka spēka, kas tagad dēlus dzīves straumē nes uz augšu. Kam citam lai piekrist pirmais paldies kā krietnajiem krājējiem.

Barons. Bet spēks bez gudrības ir akls. Kas jūs padarīja redzīgus?

Akmentiņš. Un gudriba bez spēka ir nabadze. Kas gudros padarīja bagātus? Ne no katras tautas šie būtu dabūjuši tik lielas skolotāju algas kā no latviešiem.

Barons. Tas skan ļoti augstprātīgi. Labi, ka jūs vecais Aizkraukles Šulcs nedzird.

Akmentiņš. Šis vīrs stāv manā pusē, baronkungs.

Barons. Es nedomāju, Akmentiņ, ka arī jūs tās avīzes tā sagīftējušas. (*Grib aiziet.*)

Sutka uznāk no kreisās puses priekšā.

– CETURTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš. Sutka.

Sutka (*apslēpj ar roku ķešā iebāztu monopola pudelīti*). Labdien, baronlielkungi.

Barons. Labdien. Na, kas tad tev tur, Sutka? Šņabis? (*Piesit ar spieķi pie sānu ķešas.*)

Sutka (*nokaunējies*). Viena monopola gan ir, baronlielkungi, bet tukša. Paņemu to tepat krūmos. (*Parāda to.*)

Barons. Un te? *(Piedur ar spieķi pie kudzulma uz krūts.)*

Sutka. Arī jau tāda pat vien pudelīte. Nevar tak zemē atstāt. Uzmin vēl kāds - -

Barons. Fui, Sutka, pa krūmiem pudelītes... ved labāki savu jauno sieviņu uz danci.

Sutka. Baronlielkungi – modere jau nevar nākt.

Barons. Kas tad viņai? Vai slima?

Sutka. Izgājušo nakt... izgājušo nakt... atnāca jaunami, baronlielkungi.

Barons. Ej, ej! Tas tā drusku agri. Tu laikam no kāzu atliekām kristības gribi sarīkot?

Sutka. Tā paagri jau nu gan – neņemat nu par ļaunu vien, baronlielkungi. *(Krīt pie rokas.)*

Barons. Nu kas tad ir? Dēls vai meita?

Sutka. Dēls – un meita.

Barons. Ko? Divi?

Sutka. Divi gan – neko darīt – tikai par ļaunu vien neņemat, baronlielkungi. *(Krīt atkal pie rokas.)*

Barons. Tā jau laime, tā jau laime, Sutka! *(Aiziet smiedamies, Akmentiņš viņu pavada.)*

Sutka noskatās, kā abi divi aiziet, apgriežas, tad paiet uz labo pusi un māj. Viskrelis uznāk.

– PIEKTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis.

Sutka. Barons aizgāja. Nu, kā sviežas?

Viskrelis. Labi, labi. Es šorīt pavāru ar tādu mazu frištiku uztaisīju uz ceļa -

Sutka. Un Edgars?

Viskrelis. Gan negribēja, gan negribēja – bet pavārs viņu velk līdz. Ducis beirša jau tukšs.

Sutka. Tā lieta ies – vai še, tas ķimelis. *(Izvelk pudeli no krūšu ķešas.)* Ko domā, es baronam ar jau pastāstīju – nebij nemaz dusmīgs.

Viskrelis. Par ko lai šis dusmojas, kad pasaule vairojas.

Abi nosēžas paviljonā. Viskrelis rikojas ar pudeles atkorķēšanu. Frišvagars uznāk no labās puses, atņem cienīgi Sutkas sveicinājumu un paliek tāpat kā barons, pie staba stāvot. Klenga zeņķa un mazas meitenītes pavadīts, uznāk no kreisās puses.

– SESTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Frišvagars. Klenga ar bērniem.

Klenga. Labdieniņ, cienīgtēvs! *(Krīt pie rokas.)*

Frišvagars. Labdien, Klenga. Nu Klenga ar ballē?

Klenga. Ek, tie mazie jau, cienīgtēvs, grib paklausīties... iebučo nu, Mildiņ, cienīgtēvam

rokā. *(Meitene dara to. Uz puiku.)* lebučo nu tu ar. *(Ved viņu Frišvagaram klāt. Puika knosās un turas viņam pretī.)* Vai, kāds tu.. nu ātri! *(Stiepj puiku pie Frišvagara rokas.)*

Puika *(badās ar abiem pleciem. Dobji un spītīgi).* Vui nē, et neglibu! *(Izraunas un aizskrien pa labai.)*

Klenga. Ak tu viens... nu skaties... viņš jau ar vēl tāds bailīgs, cienīgstēvs... es tev gan, draņķi... *(Ātri puikam pakaļ, abi ar meitenu prom.)*

– SEPTĪTAIS SKATS

Viskrelis. Sutka. Alders. Frišvagars.

Alders, kas dibenā jau labu laiku stāvējis, nāk uz priekšu un grib nosēsties uz sola pa labai. Paskatās Frišvagari brīvi un paiet tam klusēdams garām.

Frišvagars *(bārgi).* Vai manis vairs nepazīstat?

Alders *(apgriezdamies).* Es – vai?

Frišvagars. Jā, jūs!

Alders. Neatminos jūs redzējis. Vai vēlaties man priekšā stādīties?

Frišvagars. Priekšā stādīties? Kas? Jā, pagaidāt, es jums tūlīn stādīšos priekšā! *(Ieiet kulisē pa labai, kur to dzird svelpjam.)*

Alders. Pagaidīsim ar.

Frišvagars *(nāk atpakaļ ar diviem viriešiem, kuriem pie cepurēm zīmes ar uzrakstu "Parka*

sargs". Viņiem seko dažī ziņkārīgie). Liepiņ un Lapiņ – izvedat šo cilvēku no parka!

Alders. Lapiņ un Liepiņ! Šim cilvēkam, ek še, ir biļete un tāpat arī tiesība nevien še stāvēt, bet pat vēl dancot.

Frišvagars. Vedat viņu no parka laukā! Projām, es saku! Ko gaidāt!

– ASTOTAIS SKATS

Viskrelis, Sutka, Alders, Frišvagars, Akmentiņš.

Akmentiņš *(uznāk ātri no kreisās).* Ko laukā? Kas te notiek?

Alders. Priekšā stādīšanās. Esam jau tiktāl kārtībā, ka atliek vēl tikai rokas bučošanas ceremonija. Bet no tās mani cienīgstēvs grib atturēt ar šo divu spēcīgu vīru palīdzību. Jo viņš no vakardienas iestāties pirmā vispārējā pretrokulaizīšanas biedrībā.

Frišvagars *(vārdamies un savu cienību piemirsdams).* Vēlreiz, Liepiņ un Lapiņ!

Akmentiņš. Atvainojat, Frišvagara kungs, šodien es te esmu atbildīgs par kārtību. Atļaujiet tādēļ man - -

Frišvagars. Jūs jaucaties starpā?

Akmentiņš. Man jājaucas starpā.

Frišvagars. To jūs nožēlosat! *(Prom briesmīgās dusmās.)*

Skatītājos atskan spēcīgs sauciens: "Aiziet!" – un šim vārdam seko pēkšņa, bet īsa roku plaukšķināšana, pie kam dzird arī kādu asu

svilpienu.

– DEVĪTAIS SKATS

Viskrelis. Sutka. Alders. Akmentiņš.

Akmentiņš (*māj abiem sargiem, lai tie aiziet. Skatītāji arī aizvirzās projām. Uz Alderi*). Nu pastāstāt – kā jums tā ķilda izcēlās?

Alders. Gluži vienkārši: es viņam kā svešinieks pagāju garām.

Akmentiņš. Ja tā! Frišvagara godkāriba ir kā izsalcis papagailis. Tas knābj katram, kas viņam nepamet cukura grauda. (*Satver Aldera elkonu. Abi aiziet starp kociem dibenā pa labai.*)

– DESMITAIS SKATS

Sutka. Viskrelis.

Sutka. Tam Alderam arī te vajadzēja atkulties. Izjauks mums vēl visu šepti.

Viskrelis. Muižas kungam nevajadzēja tik ātri padoties, varbūt, ka būtu viņu dabūjis projām.

Sutka. Zināms, ka būtu – ja mūs vēl būtu piesaucis par lieciniekiem.

Pavārs ar Edgaru uznāk no kreisās puses priekšā.

– VIENPADSMITAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Pavārs. Edgars.

Pavārs (*manāmi, bet tomēr ne pārāk*

iereibis. Tuvojās solam pa labai un turpina kādu stāstu). ... Un tad nāca vakariņas... Divpadsmīt ēdienu... priekš tāda pulka... Divpadsmīt ēdienu! Un neviens nebij nošķiebies! Zandkūkas tādas, ka uz mēles kusa laukā... (*Smejas. Viskreli un Sutku paviljonā ieraudzījis.*) Ē, kungi, ko jūs tur?

Viskrelis. Dzeram uz jauno moderniecēnu veselībām. Izgājušo nakti atbraukuši un turklāt vesels pāris. Nākat jūs arī, ja patīk.

Pavārs. Vai ratā – kas tam par laimi! Iesim, Edgar!

Edgars (*pietvīcis, pavāru atturēdams, paklusām*). Labāk ne. Es ar viņiem nevaru... bez tam... es vairs negribu... esmu jau tā par daudz...

Pavārs. Ko nu, ko nu! Pag, pag! (*Atsvabinās no Edgara rokas. Dikti.*) Glundas jau viņi ir, bet viņu šņabis ir labs. (*Pieiet pie paviljona, Sutka sniedz viņam pudeli, un pavārs iedzer.*) Tas jau ir Allaž? Edgar, jūsu mīļākais šņabis. Nākat!

Edgars. Lai paliek!

Pavārs (*pieiet pie Edgara*). Uz mazo moderniecēnu veselībām! Vai tie vainīgi, ka viņu tēvs jums nepatīk. (*Iespiež viņam pudeli rokā.*) Lai dzīvo mazie - - jā, kā tad viņus sauc, Sutka?

Sutka. Vēl tak nav kristīti.

Pavārs. Ak, jā, ko es kā... viņi tik ātri atsteigušies, ka man likās, vārdus arī jau atnesuši līdz. (*Velk Edgaru uz paviljonu.*) Sēdēsim te, tam ķimelim tuvāk.

Edgars atdevis viņam pudeli atpakaļ, seko nelabprāt.

Sutka. Vai Edgars pret mani arvien vēl sabozies? Nu, es jau nu dažreiz pret tevi biju gan tāds greizsirdīgs, kad barons tevi ņēma manā vietā. Bet nu jau tas viss pagājis. Tev zirgi, man govīs. Dalīta būšana.

Vīskrelis. Tāpat man arī jāsaka. Es cerēju – Edgaram tika. Ko tu tam padarīsi, kam Dievs palīdz!

Edgars. Vai tad jums nekā cita nav ko runāt?

Vīskrelis (*diezgan vēsi*). Nu, reiz tak vajadzēja izlīgt. Vienas muižas cilvēki – cik ilgi tā dzīvosim! Mēs pret tevi esam cīnījušies, tu esi uzvarējis. Nu, ko tad nu vēl leposies?

Pavārs. Edgar – ko tur! Glundas viņi ir, bet vienas muižas cilvēki. Izlīgt ar!

Edgars. Man nekā nav ko izlīgt.

Sutka. Nu tad vēl labāk: uz mana dēla veselībām!

Pavārs. Cik reižu uz tām lai dzeram! Dod, es labāk ar Edgaru sadzeršu draudzību. Vai jā, Edgar? Tu esi tāds krietns zēns – nudie. (*Dzer un dod Edgaram.*)

Edgars. Lai iet ar! (*Dzer.*)

Pavārs nobučo viņu.

Edgars. Kas ta' nu...!

Pavārs. Viss, kas pienākas.

Koris (*atkal sāk dziedāt*).

Ja ar tevi simtām avju ganītos
Un es nabags tikai ziediem puškotos,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Ja ar zīdā, samtā vienmēr tērptos tu
Un es prastos vecos svārkos staigātu,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Ja ar visi ļaudis tevīm godu dod,
Mana sirds pie tevis laimes neatrod,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Pa tam Vīskrelis un Sutka ir dzēruši un devuši arī pavāram un Edgaram. Pēdējais top arvien pieļāvīgāks.

Sutka (*kad dziesma apklususe*). E, nu vajadzētu vēl kādas glāzes alus.

Vīskrelis. Ko niekus! Tagad ir diezgan dzerts. Labāk derētu kāda branga zakuska.

Sutka. Kas ir? Aiziet tos piecus soļus līdz "Maskavai" un likt uzcept kādu desu!

Pavārs. Bravo! Deviņi gadi neesmu ēdis, ko otrs cepis. Tā gan. (*Aizsviež pudeli pār barjeru.*)

Sutka. Bet pavār!

Pavārs. Na, na – bij jau tukša.

Sutka. Der i tāda. (*Aiziet aiz paviljona.*)

– DIVPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Edgars. Pavārs.

Pavārs. Šis lupatlis trešā augumā beigsies kā miljonārs. *(Smejas.)* Iesim, Edgar!

Edgars. Iesim ar. Gribas man ar ko uzkost. *(Pieņemas.)*

Alders uznāk.

– TRĪSPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Edgars. Pavārs. Alders.

Pavārs. Ā, Aldera kungs arī! Jūs nākat kā saukti!

Alders. Sveiki! *(Uz Edgaru.)*

Edgars. Sveiks!

Alders *(atraudamies. Paklusām).* Tu jau esi dzēris!

Edgars. Tā drusciņ.

Pavārs. Nu, Aldera kungs, nākat jūs arī!

Alders. Uz kurieni?

Pavārs. Uz "Maskavu".

Alders. Uz "Maskavu"! Edgar?

Edgars. Jā... iekodīsim tur kādu gabaliņu desas. Nākat!

Alders. Uz "Maskavu" es neiešu.

Pavārs. Nākat vien. Būs omulīgāk.

Alders. Tu tak neiesi, Edgar?

Edgars. Par ko ne?

Alders. Dzert!

Edgars. Nē – ēst!

Alders. Ar ēšanu vien nepietiks.

Edgars. Par ko ne? Nu tad nākat līdz.

Alders. To es nedarišu. Un tu arī ne. Paliec! *(Satver viņu aiz elkona.)*

Edgars *(drusku nepacietīgi).* Ak, laižat jell! *(Atsvabinās.)*

Alders *(pavēloši).* Edgar!

Edgars *(draudoši).* Ko?

Višķrelis *(uz pavāru).* Iesim vien, viņš jau viņa tikpat nelaidīs.

Edgars. Man nevajag nekāda laidēja. Es daru, ko gribu. Iesim!

Alders *(ļoti uztraukts).* Edgar! – Es tev pavēlu, tu neiesi! *(Mēģina no jauna viņa roku satvert.)*

Edgars *(dusmīgi).* Jūs man pavēliet? Smieklī! Pakaties, kā es aizeju! *(Kā viņš grib noiet, tā tam nāk pretim vairāk skuķu.)* Ā, Dārznieks Minna! Nāc līdz! Nāc tu arī!

Skuķis smiedamies pretojas, Edgars apcērt tai roku ap vidu un aizraun to ātri projām. Pārējie skuķi viņiem smiedamies noskatās pakaļ un

aiziet uz otru pusi.

Pavārs (*uz Alderu*). Nu, nākat, nākat! (*Prom ar Viskreli.*)

– ČETRPADSMITĀIS SKATS

Alders. Vēlāk Madama.

Alders stāv nesapratnē, vai Edgaram doties pakaļ vai ne. Iet tad un atkrīt uz sola. Madama uznāk no labās puses.

Madama. Nu, vai Edgaru atradāt?

Alders. Atradu un pazaudēju.

Madama. Kā tā?

Alders. Viņš nupat aizgāja uz "Maskavu".

Madama. Un jūs viņu laidāt?

Alders. Viņš jau bija dzēris un neklausīja manis.

Madama. Bija dzēris? Un neklausīja? Kā tad tas varēja notikt? No Dieva puses, ka tur tikai neizceļas kaut kas ļauns. Ejat lūkojāt viņu atvest atpakaļ!

Alders. Es neiešu.

Madama. Jūs viņam neiesat palīgā? Taisni tad, kad viņam palīdzības visvairāk vajaga?

Alders. Bet kad viņš manī neklausās!

Madama. Kas par niekiem! Jūs taču nejūtaties apvainoti?

Alders. Viņa izturēšanās mani stipri apvainoja.

Madama. Apdomājiet, viņš bij iereibis.

Alders. Es daudz nekā nemanīju.

Madama. Un ja viņš arī aplamā spītībā būtu runājis: ejat tomēr viņam pakaļ! Jūs zināt, ka viss no tā var atkarāties. Ejat, ejat! (*Taisās viņu laipni aizstumt projām.*)

Kristīne uznāk no labās puses.

– PIECPADSMITĀIS SKATS

Alders. Madama. Kristīne.

Kristīne (*ļoti ļautri, ar gaišu saules sargu rokā*). Vai es arī neesmu klāt! Aldera kungs? Jūs arī te? Nu sveiki, sveiki!

Alders. Labdien!

Kristīne. Es beidzamā acumirklī tomēr vēl tiku vaļā. Mātei iet labi. Vai daudz kas nodziedāts?... Nē, bet kas par lielu prieku: jūs arī te! Ar Edgaru jau tikāties un sarunājāties?

Madama. Kristīn, Edgars... nupat...

Kristīne. Kas ir ar Edgaru?

Madama. Viņš nupat...

Kristīne (*sabijusēs*). Kas tad? Ko viņš nupat?...

Madama. Edgars šē dzēris un nupat aizgājis uz "Maskavu".

Kristīne (*it kā sastingdama*). Ā... (*Klusums. Tad ar mokām.*) Tad tā viņš tur vārdu... Tas ir tas gads... Pirmais izdevīgais gadījums... viņš zināja, ka manis nebūs šē... aiz manas muguras viņš...

Madama. Ejat taču, Aldera kungs, lūdzami! Sakāt, ka Kristīne atnākuse un viņu sauc šurp.

Kristīne (*spēji*). Neejiet!

Alders aiziet.

– SEŠPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama.

Kristīne. Lai viņš dara, ko grib! Nu viss galīgi beigts!

Madama. Bet vēl jau nekas nav noticis.

Kristīne. Es viņu pazīstu! Tā tas arvien ir iesācies! Tā tas pastāvīgi ir iesācies!

Klenga uznāk no labās puses ar puiku pie rokas.

– SEPTIŅPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Klenga ar puiku.

Klenga. Labdien, madam, labdien, jaunkundzīt! Vaije – vai cienīgstēvs vēl šei!

Madama. Frišvagars? Es viņa neesmu redzējuse.

Kristīne noslīgst, Klengam ar madamu sarunājosies, kā neatmaņā uz dārza sola.

Klenga. Iebučo nu madamai rokā, Alprīdiņ! (*Tuvojas ar puiku madamai.*) Viņš gan vēl drusku tāds pabailīgs...

Madama (*atvairīdamās*). Lai nu paliek, lai paliek...

Klenga. Nekas – lai no puikas pieron vien. Negribēja, ek, pirmiņ cienīgtēvam... neparko un neparko... Tad es saķēru un sadukāju krietni... bet nez kur cienīgstēvs palicis?

Madama. Apmierinaties, Klenga, Frišvagaram vakariņas tādēļ nesmeķēs sliktāk, ka jūsu dēliņš tik patstāvīgi izturējies. Vai ne, mazais, tu būsi dūšīgāks par savu tēvu?

Klenga. Ak, madam, lai Dievs viņu pasargā no tādas dūšas! Rāpā tu kā prusaks lepni pa galda virsu: klaks! – tev uzdod ar knipi – pieploc tu kā blakts šķīrbā: i smagākā zābaka nemanīsi! Pazemības, pazemības, madam, vajaga... Ja es rudenī to divu zāgu balķu lopu silēm nedabūšu, tad šis draņķis būs vainīgs... Laikam jau uz to pusi būs aizgājis. Jāpameklē vēl. (*Prom ar puiku pa kreisi.*)

– ASTOŅPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Tad Viskrelis.

Madama pieiet un nosēstas pie Kristīnes. Īss klusums.

Kristīne. Un tas viņam arī viena alga, vai māte mirst vai dzīvo. Viņa dēļ tā saslima - -

Madama. Nesaki nu nekā, kamēr Alders... viņš Edgaru droši vien atvedis līdz.

Viskrelis uznāk no kreisās puses.

Vīskrelis (*ar manāmu jaunu prieku*). Par tiesu – atnākuse gan! n'Tag, jaunkundzel! Mēs ar Edgaru Alderam negribējām ticēt. Bet jo patīkamāk, ka jūs še. Tā es savu uzdevumu varu izpildīt. Edgars tukšo uz jūsu veselībām glāzi miestīņa un liek jūs sveicināt, Kristīn!

Madama (*stingri*). Nejokojaties nevietā, sulain!

Vīskrelis. Kas jums te izliekas kā joks: ka Edgars dzer vai ka viņš Kristīni piemin? Bet jums taisnība, madam! Dzert viņš gan dzer, vecais kučurs tā drusku norumulē jauno, bet Kristīnes viņš nepiemin, jo tam dārzniek Minna sēd pie sāniem.

Alders uznāk.

– DEVIŅPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Vīskrelis. Alders.

Madama (*uz Aldera, kas beidzamos vārdus dzirdējis*). Aldera kungs...?

Alders pamāj apstiprinādams ar galvu.

Vīskrelis. Un tāpat tā būs nopietnība vietā, kad viņam ar sveicinājumu no Kristīnes atgādināšu, ka līgaviņa gaida sava deļotāja. Minniņu bučodams, viņš to varbūt varētu piemirst! (*Prom.*)

– DIVDESMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Alders.

Kristīne. Tas ir par daudz!

Madama (*uz Alderi*). Un jūs viņu atstājat

turpat?

Alders. Viņš man neticēja, madam. Es nākot ar bubuli...

Kristīne. O...o... (*Akmentiņš iet garām un sveicina. Piepešu iedomu sagrābta.*) Madam, Alder, atstājat mūs vienus!

Madama (*viņu saprazdama*). Kristīn... no Dieva puses...? Ja nu viņi tikai pāri pudeļu - -

Kristīne. Nelūkojat man vairs ko iestāstīt! Ne pudeļu, ne glāžu skaits – šoreiz izšķir kaut kas cits! Lūdzu, lūdzu, ejat! (*Kad abi vilcinās.*) Ja gribat, paliekat ar. (*Sauc Akmentiņu atpakaļ.*) Akmentiņa kungs! Esat tik laipni!

Madama un Alders aiziet.

– DIVDESMIT PIRMAIS SKATS

Kristīne. Akmentiņš.

Akmentiņš (*pienākdams*). Ko vēlaties?

Kristīne (*it kā bez elpas*). Es... es... (*Klusums.*) Jūs redzat mani lielā uztraukumā... Es esmu kā putns, kam nupat salauzti spārni. Ja jūs apsotaties ar saudzīgu roku... ja jūs netaujāsāt, kādēļ un kā... ja jūs vēl tāpat domājat, kā nesen atpakaļ pili izsacījāt, tad... tad... ņemat manu roku!

Akmentiņš. Kristīn... jūs - ? Kā lai jums pateicos par savu laimi!

Priekšgars.

V CĒLIENS

Madamas istaba. Vienā kaktā gulta ar puķainiem priekškariem. Uz gultas noplucis zils zīda deķis. Pie loga vecs gumijas koks un citas puķes, kura starpā roze ar baltiem ziediem. Pie sienas liela bilde: Leonardo da Vinči svētvakara ēdiens. Bez tam vairāk novītušu ozollapu vaiņagu. Bronzas kamīna pulkstens zem stikla vāka. Uz galdiņa iesākts darbs, no dažādām raibām zīda lupatām: sarkanām, zilā, rozā. Tumša mahagoni kumode ar misiņa apkalumiem. Tāpat citas mēbeles tumšas, elegantas, bet nolietotas. Mazs skapiņš ar stikla durvīm, kurām zaļš priekšsargs aizvilīts priekšā. Uz lielā galda stāv kupla mirte.

– PIRMAIS SKATS

Madama. Kristīne. Vešeriene.

Madama stāv pie galda un griež mirtei zarus nost. Kristīne baltā, greznā zīda rotā ar garu šķidrautu stāv istabas vidū.

Vešeriene (*sakārto Kristīnes svārku krokas un šķidrautu*). Diezgan, madam, nu jau būs diezgan.

Madama. Kuš! Ļaujāt man vaļū! Man patīk kupli brūtes kronī.

Vešeriene. Bet svētdienai tak arī vajadzēs.

Madama. Tās divas dienas šie paši zariņi stāvēs friši. Turēsim tos pagrabā uz ledus. (*Tuvojas Kristīnei.*)

Vešeriene (*svārkus glaudīdama*). Ak, tavu mikstumu, ak, to gludumiņu!

Madama. Tā jau jūs to kleitu pataisisat vecu, vešerien. (*Uz Kristīni.*) Noliec nu vēl drusku galvu. (*Iespauž kronī vēl pāri zariņu.*) Tā... un nu vēl šo pušķīti pie krūts!

Kristīne. Gan to svētdien...

Madama. Nē, nē! Kad uzprovē, tad provē visu. (*Piesprauž Kristīnei mirtes pie krūts.*) Nu, vešerien, ko nu jūs sakāt? (*Atkāpjas un skatās Kristīnē.*)

Vešeriene. Labi, labi... Joti... paldies, madam... (*Sāk piepeši šņukstēt un piekļaujas pie madamas pleca.*)

Madama. Nu, kas nu?

Vešeriene. Tas tak nevar būt... šitā laime... Kristīnei...

Kristīne sakož zobus un sažņaudz dūres.

Madama. Kas tā nu vienmēr par runāšanu, vešerien!... Nu, Kristīn, ej nu apskati sevi zāles lielajos spieģelos.

Kristīne. Lai nu paliek! Ja jau jūs nekādas vainas neredzat, tad jau būs labi.

Madama. Ej nu vien. Ej, lai tev stikls pastāsta, cik tu tagad glīta! Kad reiz būsi manā vecumā un noskatīšies jaunā skuķī kā es tagad tevī, tad atmiņa būs salda: arī es reiz tāda biju.

Kristīne. Man viss viena alga.

Madama. Ko nu tā! (*Aizstumj viņu laipni uz sāņu durvīm, pa kurām Kristīne lēnām iziet.*)

– OTRAIS SKATS

Madama. Vešeriene.

Madama (*atgriezdamās*). Ko jūs vienmēr par to lielo laimi, vešerien! Jūs tak zināt, cik dārgi Kristīne viņu pērk. Tad taču tās lietas vienmēr nevajag aiztikt.

Vešeriene. Ak, es jau nu savas sirds nevaru savaldīt. Iedomājat, kad bēdas laužas virsū kā ūdens dzīti ledus gabali un kad tad uzreiz viss grūtums nozūd: tad tu pat i sava vecuma vairs nesajūti. I slimības nesajūti. Tā man tā kā ar roku atņemta kopš tā laika, kad Kristīne tam Akmentiņam nosolījās. Un vai man nebūtu taisnība? Ko nu atkal dzirdat par to palaidni? Tam es savu vienīgo bērnu lai būtu atdevuse!

Edgars ienāk pa vidus durvīm un apstājas pie tām. Vešeriene viņu neievērodama, iziet ārā.

– TREŠAIS SKATS

Madama. Edgars.

Edgars (*bāls, pēc īsa klusuma, tumši*). Vai nedosat launaga, madam?

Madama. Ak, jau laiks? Tūlī, tūlī. (*Paceļ mirtes zariņu no grīdas, rotājas ar to mazu brīdi un noliek tad viņu uz galda.*) Tu esi tāds bāls, Edgar... Mīļo Edgar, mēs tagad redzamies ļoti reti.

Edgars. Jā, madam, ļoti reti.

Madama (*viscaur saudzīgā, mīkstā mātes balsī*). Es dzirdu, tu atkal stipri dzerot un dzīvojot palaidnīgi.

Edgars. Tiesa gan. Es dzeru. Stipri. Un esmu palaidnis.

Madama. Redzi nu, par ko nu tā! Tu tik labi bijī uzsācis. Un nu atkal viss pagalam.

Edgars. Nu, viss pagalam. Jā, madam, jums taisnība, madam. Nu atkal viss pagalam. Tādēļ es dzeru.

Madama. Mīļo Edgar, ar to nekas nelabosies.

Edgars. Vai es ko gribu labot? Es gribu izputēt no pasaules... noslikt...

Madama. Edgar, Edgar! Tev vien nav bēdu. Ikkatram jācieš. Saņemies tak.

Edgars (*dobji*). Es negribu... Draugu esmu zaudējis... laimi saminis... es negribu... (*Nokrīt krēslā.*)

Madama (*Edgara galvu glāstīdama*). Mīļo Edgar, es nu tevis agrāk nelaidīšu projām, kamēr nebūsi apņēmis to nelāgo dzīvi vismazāk uz kādu laiku atkal atnest. Es zinu, tu to apsolīsi vecajai Horsta madamai. Un, ko tu apsolīsi, to tu arī turēsi.

Edgars (*acis paceldams*). Vai tad jūs man vēl ticat, madam? Man? Edgaram?

Madama. Es zinu, tu neesi slikts cilvēks. To es zinu, Edgar.

Edgars (*viņas roku satverdams*). Jūs to sakāt, madam. Es jums no sirds pateicos. Bet apsolīt nekā nevaru.

Madama. Bet cik ilgi tas lai tā iet! Tava laime, ka barona nav mājā. Bet viņš katru dienu var pārbraukt un tad... (*Edgars atmet ar roku. Madama purina galvu.*) Pie ēšanas tevis arī gandrīz nekad vairs neredz... Šodien atkal pusdienā nebiji. Nāc, varbūt plītē vēl kaut kas silts atradīsies.

Edgars. Madam, es nenācu launaga dēļ. Es jūš gribēju lūgt – izgādājiēt man sarunu ar Kristīni šē jūsu istabā. Citur ar viņu vairs nevar satikties. Viņa no manis bēg.

Madama. Ko tu viņai...? Nu jau tak nekas vairs nav atdarāms. Nē, to es nevaru.

Edgars. Es lūdzu, madam!

Madama. Veltīga uztraukšanās, Edgar!

Edgars. Es jūš ļoti lūdzu. Beidzamo reizi.

Madama. Nu, manis dēļ. Kristīne tūliņ būs šē.

Edgars. Tad es gaidīšu.

Madama. Tevi ieraudzīdama, viņa nenāks iekšā.

Edgars. Tad, lūdzu, pasaucat mani.

Madama. Jā.

Edgars iziet.

Madama (*paņem lielo mirti no galda un noliek to uz puķu plaukta pie citām puķēm. Skatās mirtē, papurina lēnām galvu.*) Mirtīt, cik daudz tev ērkšķu... (*Noslauka acis. Klusums.*)

Kristīne ienāk.

– CETURTAIS SKATS.

Madama. Kristīne.

Kristīne (*acis aplaiduse apkārt*). Mamma projām? (*Metas madamai pie krūts. Lielākā izmisumā.*) Madam, madam, glābjat mani! Turat mani! Es sliktu, es sliktu!

Madama. Mīļais bērns...

Kristīne. Ko esmu izdarījuse! Kurp eju! Ko gribu! Vai dzīvoju pa murgiem! Madam, sakāt man, ka sapņoju, saucat mani vārdā, lai pamostos! – ak, lai es pamostos...

Madama. Apmierinies, mīļā... mīļā...

Kristīne. Apmierinies! Ak, es jau arī apmierinājos: vēl viens mēnesis līdz tai dienai, vēl trīs nedēļas, vēl divas... var būt, var būt, ka vēl kaut kas atgadīsies... kāds ķieģelis nokritīs... Bet nekas nenotika. Laiks aiztecēja kā sausa smiltis pa pirkstu starpām, un nu vairs tikai divas dienas! Mīļā, dārgā, madam, – man jātop ārpazīgāi... (*Nometas pie gultas zemē, lauza rokas un šņukst.*) Man jātop ārpazīgāi...

Madama raud klusām, iet uz durvīm, apstājas, cīnās ar sevi un iziet. Tūliņ pēc tam ienāk Edgars. Viņš paspēris pāris soļu uz priekšu, apstājas un skatās Kristīnē. Garš klusums. Beigās pulkstens uz kamīna ar mikstām, melodiskām, paklusām skaņām sit pieci. Kristīne pietrūkstas kājās un ierauga Edgaru. Atraunas atpakaļ un rāda, lai Edgars iet laukā.

– PIEKTAIS SKATS

Kristīne. Edgars.

Edgars *(paceļ mēmi rokas. Tad ar mīlestības un žēlabu pārmēru).* Kristīn!

Kristīne *(pēc vārdiem taustīdama).* Ko tu gribi?

Edgars. Es... nezinu...

Kristīne. Tad ej ārā!

Edgars. Kristīn – paklausies manī!

Kristīne. Ne tev man vairs kas sakāms, ne man tevī vairs jāklausa. Viss ir beigts! Ej!

Edgars. Es zinu, ka viss beigts, ka viss... viss... Es zinu, ka šie stāvi kā suns tavā priekšā, un tomēr... tomēr... *(Aizgrīļojas līdz krēslam, sabrūk tajā, uzliek galvu uz rokas, raud un šņukst.)*

Kristīne *(pārņemta tausta ar rokām pēc atbalsta. Atspiežas pret kamīnu. Grūti).* Ej projām! Es lūdzu, lūdzu! Ej projām!

Edgars. Es nevaru. Man ir jārunā, citādi mani te kaut kas *(sagrābj savas krūtīs)* nožņaus. Kristīn, tu mani gribi iegrūst ellē!

Kristīne. Es! Es! Pie visa tā – vienīgi tu pats esi vainīgs! Un nu mani apsūdzēt! Ak tu necilvēks!

Edgars. Tev taisnība, esmu pret tevi necilvēks... zvērs... velns... Bet es tevi mīloju... es to nemaz nevaru izteikt... Daru tev sirdsēstus un tomēr... Kristīn, es esmu tāds un

nevaru citāds būt.

Kristīne. To jau sen esmu sacījuse! Bet tu arī negribi! Tu nevari, tādēļ ka tu negribi – tādēļ, ka nekad neesi gribējis!

Edgars. Es esmu gribējis! Zvēru, ka šoreiz no visas sirds esmu gribējis!... Bet, kā tai krogā iegājām... es nezinu... tā vecā smaka... un uzreiz bij alus uz galda... Un, kad Alders par tevi... tad domāju, viņš grib mani pievilt, un saskaitos vēl vairāk...un, kad tevi beigās ieraudzīju ar Akmentiņu un nopratu, ka viss pagalam... tad velns, kura nevaru un nevaru nomākt, mani uz galvas iegrūda lišņā!

Kristīne. Kādēļ tu man to tagad stāsti? Es jau zinu, ka viss pagalam.

Edgars. Parīt būs viss pagalam, ne šodien. Kristīn, apžēlojies par sevi un mani un negrūd mūs abus postā. Šodien tava sirds tikai smaga aiz dūsmām pret mani. Parīt tai būs tāds pats grēks kā manai: tu būsi apsoliņusēs un neturēsi vārda, tev būs jādomā par tavu vīru, bet tu domāsi par mani...

Kristīne ievaidas un aizsedz ģīmi ar rokām.

Edgars. Un tad tu dzirdēsi, kas ar mani noticis. Tu mani tā vadītu, ka es pavisam nenoklistu. Bet nu es reiz gulēšu grāvmalē skrandās un tu man ar Akmentiņa divjūgu aizbrauksi garām! Un tava sirds būs palikuse tik salta un netaisna, ka tu baznīcā pateiksies Dievam, ka viņš tev ļāvis izbēgt no tāda vīra, un... un... tās būs beigas.

Kristīne. Nē, nē, nē! *(Žņaudz izmisuse rokas.)* Ko lai daru? Ko lai daru?

Edgars. Glāb – pestī mūs abus!

Kristīne *(pēc beidzamās ciņas ar sevi, gandrīz čukstoši).* Es... es varu tikai mīlēt. *(Noņem sev lēnām vaiņagu un šķidrautu un uzliek tos uz galda. Svinīgi.)* Es nolieku savas vieglās dienas... nesīsim tad arī kopā to krustu, kas mums abiem tiks uzlikts. *(Sniedz Edgaram abas rokas pretī.)*

Edgars sabrūk mēmi Kristīnes priekšā ceļos.

Priekšgars.

LATVIJAS
NACIONĀLAIS
TEĀTRIS